

Deutschland Shop trù sở Việt Nam
Cửa hàng nước Đức Filiale Vietnam

Katalog zur Ausstellung im Goethe Institut Hanoi
vom 12. 10. 2010 bis zum 19. 10. 2010
Ca ta lô nhân dịp triển lãm tại viện Goethe Hà Nội
từ ngày 12. 10. 2010 đến ngày 19. 10. 2010

Gibt es übereinstimmende Identitäten? Gibt es Gemeinsamkeiten zwischen Menschen in einer Welt, die immer mehr an Komplexität gewinnt und scheinbar zusammenwächst, in der aber eher nach Unterschieden gesucht wird und Unvereinbarkeiten betont werden? Sind wir zu sehr kultiviert auf das Fremde, zu wenig sensibilisiert für das Gemeinsame? ■ In der Ausstellung **Deutschlandshop – Filiale Vietnam / Cửa hàng nước Đức – trù sở Việt Nam** kommen in Deutschland lebende Menschen zu Wort. Als Ausgangspunkt wurden InterviewpartnerInnen aus heterogenen lebensgeschichtlichen Kontexten gesucht, um aus ihrem individuellen Lebensumfeld heraus ein Stück ihrer Geschichte verbunden mit der Vorstellung Deutschlands nach außen zu tragen. Ausgewählt wurden Menschen, die durch ihre Herkunft bzw. ihr Lebensumfeld kulturelle Grenzen spüren oder hinterfragen. Die Interviewten kommen alle aus deutschen Großstädten, in denen die Vielfalt der kulturellen Erfahrungen die Möglichkeit bietet gesellschaftliche Vereinbarungen immer wieder neu zu verhandeln oder zu entwickeln. ■ Die angeschnittenen Themen zur persönlichen Heimat der Interviewten, zu ihrem Verhältnis zu Sprache, ihrem Blick auf Deutschland, zur Suche nach Identität und zu Visionen für ein kulturelles Zusammenleben bilden die Grundlage der Ausstellung. ■ Von den individuellen Wahrnehmungen der GesprächsteilnehmerInnen ließen sich 7 KünstlerInnen zu unterschiedlichen Arbeiten in den Bereichen Grafik, Malerei, Illustration und Fotografie inspirieren, die im **Deutschlandshop – Filiale Vietnam** als vielfältiges Panorama gezeigt werden. Ein repräsentatives Bild der Menschen eines Landes oder einer bestimmten Gruppe wird nicht suggeriert. Vielmehr werden die Ausstellungsbesucher dazu eingeladen, sich mit ihrer Sicht auf kulturelle Besonderheiten und Bedürfnisse in einer gemeinsamen Welt zu beschäftigen. Entdecken Sie unseren Shop mit unserer großen Produktpalette und lernen Sie ein Stück Deutschland durch subjektive Blicke ihrer Bewohner kennen!

Nhận thức của chúng ta có những khía cạnh chung không? Sự tương đồng giữa con người có điều kiện được phát triển không, khi thế giới đang ngày càng trở nên phức tạp và những cơ cấu trên toàn địa cầu chỉ dường như xích lại gần nhau nhưng thực ra sự khác biệt được tìm kiếm và nhấn mạnh? Có phải chúng ta quá hay hoài nghi, quá tập trung tầm nhìn vào sự đánh giá những người lạ, những điều lạ và lãng quên cùng nhau nhận thức những điều mà mỗi con người chúng ta đều muốn chia sẻ với mọi người? ■ Trong triển lãm *Deutschlandshop – Filiale Vietnam/ Cửa hàng nước Đức* – trụ sở Việt Nam chúng ta được gặp gỡ những người sinh sống tại nước Đức qua những câu trả lời phỏng vấn của họ, qua những suy nghĩ và tâm duy mà họ muốn chia sẻ cùng với chúng ta. Qua những nỗi niềm này chúng ta có thể học hỏi về cuộc sống tại nước Đức, chúng ta có cơ hội nhìn nhận những hình ảnh về con người, đất nước và xã hội Đức. Những người được phỏng vấn đều sống trong những hoàn cảnh làm cho họ phải mở rộng tầm nhìn của mình, họ đều có những kinh nghiệm trong một cuộc sống đa dạng, đa văn hóa, đa ý tưởng. Họ đã từng trải qua những tình huống tạo ra những câu hỏi về môi trường xung quanh, nguồn gốc, quê hương, văn hóa và bản sắc chung và riêng. Họ muốn hoài bở những ranh giới khi họ luôn nhận thấy những ranh giới con người chúng ta quá hay tìm tới. Đồng thời mong muốn này khó được thực hiện vì thế giới hiện nay còn bao nhiêu ranh giới tách ly loài người. Những người được phỏng vấn đều sinh sống tại các thành phố lớn ở Đức. Những nơi này luôn cung cấp sự đa dạng văn hóa và tạo ra khả năng cho người dân đàm phán, thay đổi, thoả thuận và phát triển những suy nghĩ và hành động trong xã hội Đức. ■ Chính những suy nghĩ cá nhân của mỗi người được phỏng vấn về mối quan hệ của họ với ngôn ngữ, quan điểm của họ về nước Đức và tầm nhìn của họ cho một cuộc sống văn hóa chung trong một xã hội đa dạng là nền tảng của triển lãm *Deutschlandshop – Filiale Vietnam/ Cửa hàng nước Đức* – trụ sở Việt Nam. ■ Trên cơ sở của những cuộc giao thoại, bảy nghệ sĩ đã truyền cảm những câu phát biểu qua ngôn ngữ nghệ thuật, qua những bức tranh và ảnh để từ đó tạo nên những sản phẩm cho *Cửa hàng nước Đức* – trụ sở Việt Nam. Triển lãm này không muốn cung cấp một hình ảnh tổng quát đại diện nhân dân nước Đức hoặc một nhóm người cụ thể. Nhưng chúng tôi kính mời quý khách hãy khám phá những sản phẩm của cửa hàng và qua đây khám phá những bộ mặt đa dạng của văn hóa và cuộc sống nước Đức!

„Ich“ Mit Anziehsachen geben wir uns eine zweite Haut, modulieren unser Aussehen, bestimmen unseren Blick auf uns selbst. Aber was ist das Besondere, was uns ausmacht? „Tôi“ Khi chúng ta mặc một mảnh áo là khi chúng ta cần tới một lần da thứ hai để biểu hiện bản thân mình. Nhưng tìm tới tính cách đặc biệt của mỗi người, chúng ta cần phải vượt qua ranh giới bê ngoài.

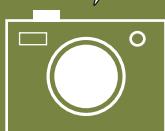
Seite 6

Denk ich an Deutschland ... Mit Fremd- und Selbstzuweisungen wird versucht Klarheit zu schaffen über den eigenen Platz in dieser Welt. Es werden Bilder zu dem Land entworfen, in dem wir leben. Es wird versucht, den vermeintlich bekannten Raum um uns herum zu beschreiben. Doch kennen wir ihn wirklich? Khi tôi nghĩ về nước Đức... Để tạo ra một cảm giác an toàn, để tìm cho bản thân mình một vị trí, một định hướng trong thế giới này, chúng ta luôn đánh giá bản thân mình, những người khác và môi trường xung quanh. Chúng ta vẽ những bức tranh để miêu tả môi trường này, nhưng chúng ta có thực sự quen thuộc và hiểu biết môi trường này không?

Seite 12

Heimat-Orte // Heimatstuben // Gegenüber der Fremde ist die Heimat ein erst noch herzstellender Ort jenseits der Entfremdung. Heimat ist ein Gefühl, verbunden mit Erinnerungen an Orte, Menschen, Gerüche, Farben, Licht oder auch nur ein Moment, der all das scheinbar oder wirklich vereint. Kann Heimat fremd werden und kann die Fremde Heimat sein? Die Porträts der interviewten Personen stehen neben Bildern urbaner Landschaften, Wohn- und Arbeitsräume und kollektiven oder auch scheinbar privaten Situationen und Dingen. Die Suche nach der Heimat in uns und um uns. //

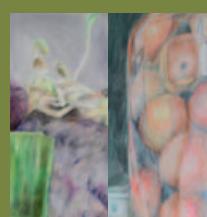
Speisebüchl // Die tiefsten Heimatgefühle stehen oftmals in enger Verbindung mit bestimmten Speisen, mit deren Geruch, Geschmack und den dazu gehörigen umrahmenden Essgewohnheiten. Das Objekt "Speisebüchl" stellt diese Beziehung auf konkrete sowie assoziative Weise dar. **Quê hương – đây và đó //** Những căn buồng quê hương // Quê hương là một địa điểm khác hẳn những nơi xa lạ, nhưng đồng thời là nơi mà chúng ta còn phải tìm tới, một địa điểm quen thuộc mà chúng ta trùi mến. Quê hương là một cảm giác, kết hợp với kỷ niệm của những nơi, con người, mùi vị, màu sắc, ánh sáng hoặc thậm chí chỉ là một thời điểm, một nháy mắt mang tới cho chúng ta sự cảm nhận được tất cả mọi thứ này cùng một lúc. Quê hương có thể mang tới một cảm giác lạ lùng và nơi xa lạ có thể biến thành quê hương không?

Seite 18

Các bức chân dung của những người được phỏng vấn bên cạnh những hình ảnh của cảnh quan đô thị, không gian cuộc sống hàng ngày và nơi làm việc, những tình huống và sự vật của đời thường cho chúng ta được ngó nhìn vào những căn buồng quê hương của những cá nhân và qua đó đôi khi khám phá những cách nhìn tập thể. Đây là một quá trình tìm kiếm

quê hương ở trong đây lòng chúng ta và xung quanh chúng ta. // Thực đơn // Những cảm xúc sâu sắc nhất về quê hương thường được biểu hiện qua sự gắn bó của chúng ta với các món ăn, với các loại thực phẩm đặc biệt cùng những mùi vị và những thói quen, những tập quán ăn uống. Những bức tranh „Thực đơn“ đại diện mỗi quan hệ này qua ngôn ngữ của màu sắc.

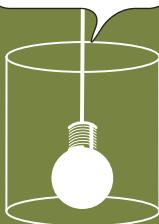
Seite 20

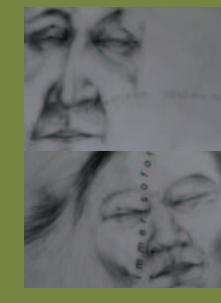
Verständigung Mit wenigen Worten in anderen Umgebungen ein tiefgründiges Gespräch mit Feinheiten und Nuancen alles um sich herum verstehen und an die Grenzen stoßen sowie Brücken bauen – dabei fragen wir uns, was ermöglicht Verständigung und was nicht? Brauchen wir Sprache und wie gebrauchen wir sie? Worte, Fotografien und Zeichnungen laden ein, darüber mehr zu erfahren. *Trao đổi và hiểu biết* Trao đổi một vài từ, tại các môi trường khác, thoáng qua bắt chuyện, để rồi tìm tới những cuộc đối thoại sâu sắc, với tinh tế và sắc thái của ngôn ngữ, hiểu biết tất cả mọi thứ xung quanh, gặp phải giới hạn và trở ngại, xây dựng những cây cầu giữa các con người – và trong không gian bao la của tiếng nói, chúng ta tự hỏi những điều gì làm cho chúng ta muốn trao đổi và hiểu biết và những điều gì ngăn cản chúng ta tìm tới ngôn ngữ chung? Những hình ảnh, tranh vẽ và từ ngữ mời chúng ta tìm hiểu thêm về đề tài này.

Seite 26

Identitäten zusammenbauen Licht gestaltet den Raum. Zeichnungen werden zur Lichtquelle. Menschen gestalten Lebensräume. Ihre Worte auf Transparentpapier - mit Nadeln ans Licht gebannt - erinnern an unfertig geschneiderte Kleider. *Tự mình tạo nên bản sắc riêng* Ánh sáng xuyên qua không gian. Những bức tranh biến mình thành nguồn ánh sáng. Con người thiết kế và xây dựng không gian xung quanh mình. Những lời nói của họ in trên làn giấy trong suốt được dính vào ánh sáng bằng những mũi kim như những mảnh áo đang còn được thiết kế chưa xong.

Seite 32

Unterwegs „Jeder ist, was er macht, fängt an, führt aus. Wenn Sie unbedingt wollen, geht das heute noch raus. Raus, raus mit den Gütern und Dienstleistungen. Es ist Aufschwung / Abschwung ...“ Bei einer Tasse Kaffee oder Tee finden wir einige Minuten Zeit, über das Wohin und Wozu nachzudenken. In Leipzig, Berlin, Hamburg und Hanoi. *Trên đường đi* „Mỗi người hành động, theo ý mình, theo mệnh lệnh. Để chiều ý khách sản phẩm sẽ ra khỏi nhà máy ngay hôm nay. Ra, tất cả các hàng hoá phải ra, và dịch vụ, dịch vụ khắp nơi. Cải thiện và suy thoái, thời cơ và thất bại...“ Trong thời điểm này, một tách cà phê hoặc một chén trà cứu vớt cho chúng ta tìm lại một nháy mắt, một vài phút giây để suy nghĩ về hướng đi và lý do của những hành động của bản thân mình. Ở Leipzig, Berlin, Hamburg và Hà Nội.

*Denk' ich an Deutschland
Khi tôi nghĩ về nước Đức...*

Quynh, Schülerin, 15 Jahre: In Deutschland ist es so, dass man nicht so einen engen Kontakt hat zu seiner Außenwelt, meistens denkt man an sich und nicht so an sein Umfeld. In Vietnam ist es so, man denkt eher an seine Familie, an sein Umfeld, an alle. ■ Hier in Deutschland muss man ziemlich selbstständig sein, man muss für sich selbst kämpfen, für das, was man selbst machen will und werden. **Annette, Ärztin 32 Jahre:** Ich denke, dass Deutsche, wenn sie auf Reisen sind, eher vermeiden mit anderen Deutschen zusammen zu kommen. Sie wollen besonders individuell sein. **Heike, Gymnasialdirektorin, 41 Jahre:** Die Deutschen halten sehr an materiellen Wertvorstellungen fest, merken jetzt aber, dass es nicht mehr so funktioniert, dass diese Wertvorstellungen in den letzten Jahren in die Brüche gegangen sind. Aber es sind keine anderen da, keine ideellen Werte. Es geht viel um materielle Werte, um Geld und Besitztum. ■ Ich denke, dass das Unwissen oder auch dieses falsche Denken über die Fremde, über fremde Menschen tiefer verankert ist in den Köpfen der breiten Masse, als wir uns das überhaupt vorstellen können. Wenn man hier durch die Straßen geht und anders aussieht kommt man noch in die Schublade, das gehört hier nicht zu unserem alltäglichen Bild, z.B. ein Schwarzer oder anderer Herkunft zu sein. Was mich ein bisschen freut, ist, dass die Deutschen im zunehmenden Maße zu Gastarbeitern werden, und woanders hingehen müssen. Ich merke das bei meinem Bruder. Er hat einen Handwerksberuf. Inzwischen arbeitet er als Gastarbeiter in Rumänien. Dadurch bewegt sich etwas in ihm. Er wird jetzt wach, für die Menschen dort,

Quỳnh, học sinh trung học, 15 tuổi: Ở nước Đức người ta không có nhiều liên hệ gần gũi với thế giới, với môi trường bên ngoài mà chủ yếu là nghĩ tới bản thân mình. Ở Việt Nam, người ta nghĩ nhiều tới gia đình của mình, môi trường của mình, quan tâm tới tất cả mọi người xung quanh. ■ Ở đây con người phải biết tự lực đấu tranh cho bản thân, cho những điều mình mong muốn và những gì mình có thể đạt được. **Annette, nữ bác sĩ, 32 tuổi:** Tôi nghĩ rằng thường thường người Đức hay tránh gặp nhau khi họ ở tại nước ngoài hoặc khi họ đi du lịch vì họ thích riêng biệt, cá biệt, đặc biệt. **Heike, hiệu trưởng trung học, 41 tuổi:** Nhiều người Đức định hướng mình theo vật chất bề ngoài, họ cho rằng nó có giá trị cao, nhưng những năm gần đây họ dần dần nhận ra rằng đời sống vật chất càng ngày càng khó khăn hơn. Trong khi họ cảm nhận sự mất mát về vật chất, đồng thời họ không tìm ra tầm quan trọng của đời sống tinh thần. Vì vậy họ vẫn tiếp tục tham vọng tiền bạc và tài sản. Tôi nghĩ rằng sự thiếu hiểu biết hoặc thậm chí là suy nghĩ sai về những nước khác, những người nước ngoài, những cách sống lạ hoặc những điều lạ bị bắt rẽ sâu trong tâm trí của quần chúng hơn chúng ta có thể tưởng tượng được. Ở đây vẫn còn có nhiều người có thành kiến với những gì họ không quen, không thuộc vào những hình ảnh hàng ngày của họ, ví dụ khi họ nhìn thấy một ai đó bề ngoài khác lạ một chút, ví dụ người đó có da đen hoặc từ một nước khác tới. Điều làm cho tôi hài lòng một chút là người Đức đang ngày càng

für die Kultur, er öffnet sich, er überlegt, wo die Unterschiede sind. Er geht immer noch mit der Arbeitseinstellung heran, wir Deutsche sind exakt und pünktlich und das können die anderen nicht, aber bei ihm bewegt sich etwas. Und das ist so ein Hoffnungsschimmer. ■ Die Deutschen lernen sich gern über das Meckern kennen. Man spricht über das schlechte Wetter, die Arbeit und hat oft diese negativ belegten Themen. ■ Wir haben hier ein sehr wechselhaftes Klima, wir haben oft kühlere Temperaturen und deshalb müssen auch die Häuser so geschlossen sein, deshalb sind wir drin und eben nicht draussen und wir begegnen uns deshalb auch nicht so oft.

Katja, Medienpädagogin, 32 Jahre: Ich glaube, in allem ist immer so der Begriff Arbeit mit drin. Deutsche arbeiten viel und gern und definieren sich viel über ihre Arbeit, was man ja auch an mir merkt. Mir ist es auch wichtig zu arbeiten und auch was ich arbeite. **Tin, Schülerin**

14 Jahre: Die Deutschen sind meistens sehr ernst und sie sind sehr ordentlich und sie reden über Zeug, das gar nicht so wichtig ist. **Tobias, Bauingenieur, 33 Jahre:** Ich glaube es ist typisch deutsch, ein Problem damit zu haben, zu sagen, ich komme aus Deutschland, ich bin Deutscher. In meiner Generation habe ich das Gefühl, dass da immer dieser Fluchtgedanke war, weg aus Deutschland. ■ Typisch für Deutschland finde ich alternative Jugendliche. Wenn man in Europa alternativer aussehende Jugendliche trifft, dann sind das meistens Deutsche. Das ist schon ein Kulturgut, z.B. auch das Zusammenleben in WGs, als Form, dass man als junger Mensch zu Hause ausziehen kann und sein eigenes Leben lebt. Ich glaube alternative Jugendliche sind ein typisch deutsches Thema, gerade, weil man in Deutschland historisch bedingt die Alten in Frage stellt, die Alten sind bei uns keine Autorität, weil die haben es schon einmal verbockt und das hat sich so fortgepflanzt. Deshalb trennen sich die jungen Menschen viel eher und hinterfragen alles. ■ Brot ist für mich das, was mir am meisten fehlt, wenn ich im Ausland bin, richtiges kräftiges Sauerteigbrot. Ein Butterbrot ist für mich die typische deutsche Speise. **Yvonne, Dozentin, 33 Jahre:** Deutschland

phải đi làm việc ở những nơi khác, các nước khác. Vậy nên họ cũng biến mình thành những „công nhân xuất khẩu lao động“. Ví dụ như anh trai tôi hiện nay đang làm việc tại Romania. Điều này tạo ra những suy nghĩ mới và vận động đầu óc anh ấy. Anh cởi mở với những người bản địa, với nền văn hóa của họ, anh nhận biết và học hỏi những điều khác biệt. Anh tôi vẫn còn một vài thành kiến như người Đức biết làm việc chính xác và luôn đúng giờ, còn những người khác không có cách làm việc tốt bằng người Đức, nhưng dù sao nhiều quan điểm cũ của anh ấy đang thay đổi, đang phát triển. Và đó là một tia năng hy vọng. Người Đức thường làm quen nhau khi họ cùng nhau phê phán điều gì đó. Họ bàn luận về thời tiết xấu, tranh cãi về công việc và thường thường các chủ đề này đều nêu lên những sự tiêu cực, khó khăn, trở ngại. Ở đây do khí hậu rất hay thay đổi, nhiệt độ thường thấp, thời tiết lạnh, nên con người phải sống trong những ngôi nhà đóng kín cửa, chúng ta hay ở trong nhà và ít ra ngoài, do đó chúng ta không thường xuyên gặp gỡ nhau. **Katja, chuyên gia truyền thông, 32 tuổi:** Tôi nghĩ rằng ở đây công việc luôn được coi trọng. Người Đức làm việc nhiều và thích làm việc. Bản thân tôi cũng vậy. Công việc mang tôi cho tôi sự hài lòng và theo tôi điều quan trọng là việc làm cụ thể phải có ý nghĩa. **Tin, học sinh, 14 tuổi:** Tính người Đức thường nghiêm nghị, họ rất ngăn nắp trật tự và hay bàn luận về nhiều điều không cần thiết. **Tobias, kỹ sư xây dựng, 33 tuổi:** Tôi nghĩ rằng điển hình của người Đức là khi ở nước ngoài họ thường ngại thừa nhận họ là người Đức. Trong thế hệ của tôi, tôi có cảm giác rằng nhiều người muốn thoát khỏi nước Đức, di cư tới nước ngoài. Một điều tiêu biểu tại đây là những nhóm thanh niên với những ý tưởng mới, muốn thay đổi những hệ thống xã hội cũ. Tại châu Âu người ta có thể gặp mặt khắp nơi những thanh niên như vậy và nhận biết họ qua bể ngoài, quần áo, đầu tóc, cách nói năng v.v. Chủ yếu những người thanh niên ấy là người Đức. Đó là một nét văn hóa ngoại trừ

ist Mülltrennung. ■ Eine Qualität von Deutschland ist diese Art sich politisch auseinanderzusetzen. Das ist mir lange nicht klar gewesen, dass es ein enormer Luxus ist, dass es in Deutschland so viele alternative Nischen gibt. Und ich glaube, wenn jemand Interesse daran hat, ist es total toll das hier mitzunehmen, z.B. in Gruppen, Projekten, Ideen und Visionen. **Anett, Erzieherin, 30 Jahre:** Was mir Sicherheit gibt ist, dass ich weiß, dass ich sozial abgesichert bin, dass ich weiß, man kann sich an verschiedene Stellen wenden und bekommt Hilfe. Das Netzwerk ist riesig groß und gut ausgebaut hier in Deutschland. **Andre, 41 Jahre, Kraftfahrer:** Deutschland ist ein Musterbeispiel dafür, wie dicht besiedelt alles ist. ■ Es ist ein herausragender Wesenszug der Deutschen, immer pünktlich zu sein, manchmal über die Schmerzgrenze hinaus. ■ Deutschland liebt seine Autos mehr als gesund ist. ■ Wir sind ja immer, jedenfalls früher, ein Volk der Marschierer gewesen. Wir waren Befehlsemppfänger, uns wurde immer vorgegeben, was wir zu tun und zu lassen haben. Ich denke, dass wir gar nicht so wirklich locker sein können, weil wir immer in diesem Gleichschritt marschiert sind. **Khanh, 28, Student Wirtschaftsingenerwesen:** Ich schätze die Pünktlichkeit. Und ich schätze auch, dass es alles geregt geht. Das finde ich an mir deutsch. Es gibt Gesetze und man hält sich an die Gesetze, wenn es ein Vertrag ist, dann ist es ein Vertrag und man kann darauf pochen und hat sein Recht. **Kim Anh, 20 Jahre, Schülerin:** Ich glaube, Deutsch ist die Sprache, mit der man sich am kompliziertesten ausdrücken kann. Deutsch ist eine sehr geschliffene Sprache, die Sprache der Dichter. **Cordelia, Schauspielerin, 33 Jahre:** Früher habe ich mich nie Gruppen zugehörig gefühlt. Sobald ich in eine Gruppe kam, stand ich sofort innerlich auf der anderen Seite des Raumes. Wenn sich eine Gruppe formierte und jemand sagte, komm mit dazu, war ich sofort abgeschreckt. Ich war auch immer sehr auf Individualität bedacht. Und jetzt leide ich eher unter dieser Individualitätsgesellschaft, dass wir nicht oder so schlecht in der Lage sind, uns zu formieren. Gerade wir Schauspieler. ■ Ich fände es so schön, wenn wir in der

có tại nước Đức khi một thành phần của lớp trẻ rời khỏi vòng tay cha mẹ để sống cuộc sống của riêng mình, phát triển suy nghĩ riêng, cùng với những người cùng thế hệ, họ sống độc lập. Cách sống tập thể cùng nhau trong căn hộ chung là một đặc điểm văn hóa của nước Đức. Tôi nghĩ rằng lý do họ muốn chống lại những cơ cấu tổ chức cũ là vì trong lịch sử ông cha họ đã lỗi lầm quá lớn, nước Đức đã từng phải trải qua quá nhiều những thời kỳ đáng sợ. Vì vậy những người trẻ tuổi đặt câu hỏi cho mình làm sao rút được kinh nghiệm để sự nhân đạo không bao giờ bị hủy hoại một lần nữa. ■ Khi ở nước ngoài, tôi thường thèm nhất là bánh mì, một mẫu bánh mì đen. Bánh mì đen cùng với bơ là một món đặc trưng Đức. **Yvonne, giảng viên lịch sử trường đại học, 33 tuổi:** Bàn luận chính trị là một điển hình của nước Đức. Rất lâu tôi không nhận ra điều đó và tôi không nhìn thấy giá trị cao của nền tự do tại nước Đức. Ở đây, mọi hướng suy nghĩ đều có khả năng được phát biểu ra, mọi người đều có khả năng hành động theo tư tưởng của mình và sẽ luôn tìm thấy những người cùng sở thích, ý tưởng và tầm nhìn giống mình. Ở đây có rất nhiều các hiệp hội, các nhóm, các dự án khác nhau và ai ai cũng có thể tìm thấy một hiệp hội, một nhóm người phù hợp với bản thân mình. Điểm hình cho nước Đức cũng là cách tách rác rưởi và những công nghệ tái sinh rác. **Anett, cô giáo trường mẫu giáo, 30 tuổi:** Điều mang lại cho tôi sự tự tin là tôi biết tôi sống trong một xã hội an toàn, tôi luôn có thể tìm được sự giúp đỡ tại các nơi, các hiệp hội, các cơ quan khác nhau. Những mạng lưới xã hội này rất lớn và phát triển rất mạnh ở tại nước Đức. **André, 41 tuổi, thợ lái xe:** Nước Đức đặc biệt đông dân cư. Điểm nổi trội của người Đức là luôn luôn đúng giờ, làm khi khó chịu nổi. Ngoài ra nhiều người thích thú và đam mê xe ô tô quá mức độ. Dân Đức chúng ta, nhất là thời trước, quen tuân theo mệnh lệnh, chúng ta đã luôn là một „dân tộc duyệt binh“, chúng ta đã luôn luôn nghe lời cắp trên, bảo gì làm nấy. Tôi nghĩ rằng chính vì vậy mà

Lage wären, wenn jemand Geburtstag hat in der Kantine nicht verklemmt „Happy Birthday“ oder so etwas zu singen, sondern aus voller Seele zu singen. Ich weiß nicht, ob das schon immer so gewesen ist, ob das unsere Mentalität ist oder ob das mit dem Krieg und der Judenvernichtung zusammenhängt, dass so etwas wie Nationalstolz ein richtig schwieriges Wort geworden ist. Ich weiß nicht, wie das der nächsten Generation geht, aber ich habe das Gefühl, das impft sich so weiter. Ich weiß gar nicht, was das ist – Nationalstolz –, dieses Wort hat zwei Bedeutungen für mich, einmal bei Ausländern, wenn die nationalstolz sind oder einfach ein Nationalempfinden haben, die dürfen das und wir nicht. Ich finde das ganz wichtig, weil ich glaube, es hilft, ein Heimatgefühl zu entwickeln. Ich würde mir wünschen, in so etwas eingebettet zu sein, aber nicht gerade in Deutschland.

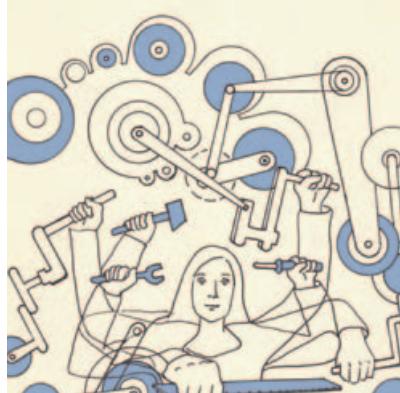
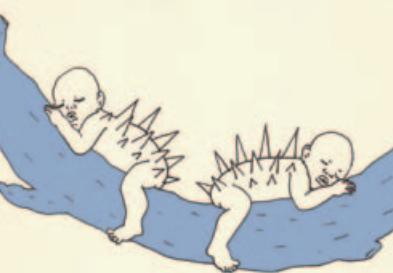
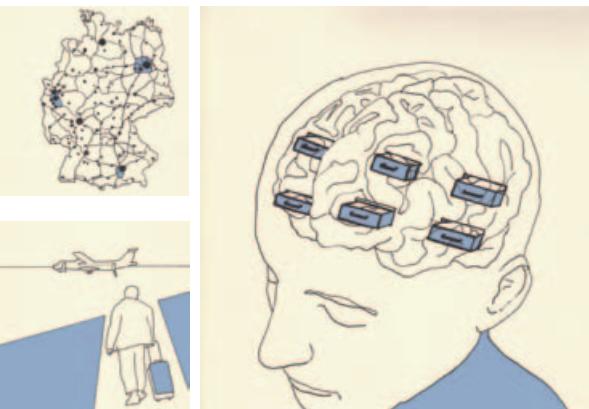
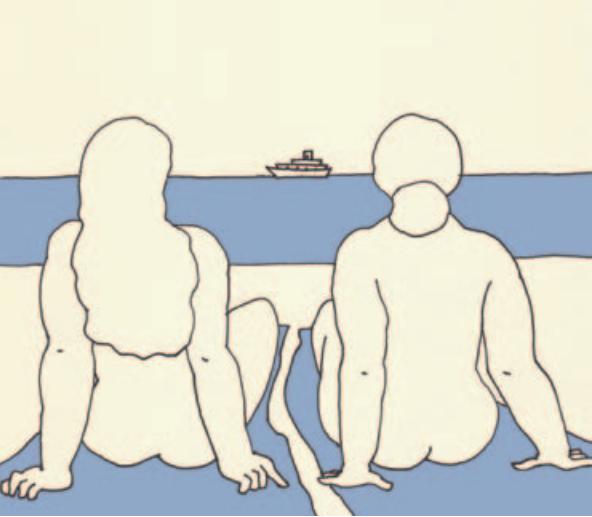
Ingo, Reiseleiter, 40 Jahre: Ich glaube, wir als Menschen haben viel mehr Gemeinsamkeiten als Unterschiede. Vielleicht müssen wir uns hier in Deutschland immer wieder abgrenzen vom Anderen. Ich und der Andere. Wir sind ja schon so eine auf das Individuum bezogene Gesellschaft. Der Wert des Eigenen wird gemessen am Unterschied.

Mai, Schülerin, 18 Jahre: In allererster Linie denke ich immer an die Stille hier, es ist sehr ruhig. Man sieht manchmal kaum Leute auf der Straße.

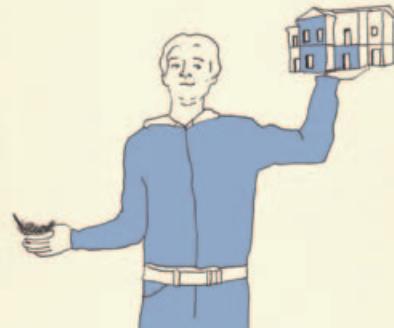
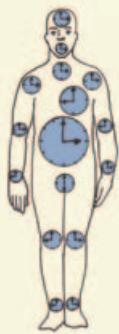
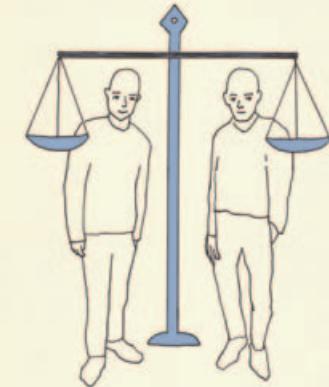
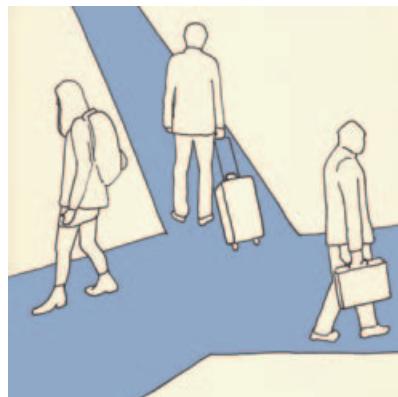
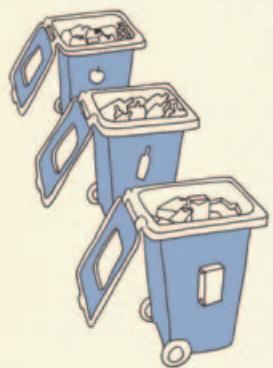
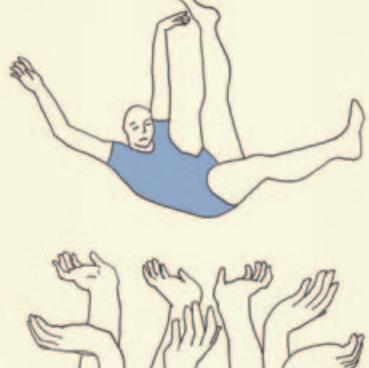
Anna, Studentin, 24 Jahre: Ich glaube, man ist als Deutscher schon so geprägt, als könnte man alles kontrollieren, nur meine eigenen Handlungen haben Konsequenzen. In Thailand habe ich es eher erlebt, dass die Menschen sagen, das Leben ist eh von Gott vorbestimmt und ich hab da nicht den Einfluss drauf.

chúng ta khó thư giãn, tươi cười, vui vẻ, vì chúng ta luôn luôn „hành quân cùng bước“. **Khánh, sinh viên kinh tế kỹ thuật công nghiệp, 28 tuổi:** Đúng hẹn đối với tôi rất quan trọng. Và tôi cho là điều tốt khi mọi thứ có quy củ nhất định, có trật tự chính xác. Đó là hai „tính cách Đức“ của tôi. Ở đây luật lệ được đánh giá cao và người ta tuân thủ pháp luật. Khi ký hợp đồng rồi thì đương nhiên là người ta phải giữ hợp đồng. Lúc đó hai bên đều có quyền lợi và nghĩa vụ của mình. **Kim Anh, học sinh tốt nghiệp trung học, 20 tuổi:** Tôi nghĩ rằng tiếng Đức là ngôn ngữ để diễn tả những suy nghĩ phức tạp nhất. Tiếng Đức là một ngôn ngữ rất phong phú và thanh lịch, tiếng Đức là ngôn ngữ của những nhà thơ lớn. **Cordelia, nữ diễn viên, 33 tuổi:** Trước đây, tôi không bao giờ cảm thấy mình là một thành viên của bất cứ nhóm người nào cả. Khi tôi gặp phải một nhóm người tôi lập tức cảm nhận sự tách ly với họ. Bao giờ tôi cũng không muốn thuộc vào những nhóm đảng. Nếu khi một số người tụ tập và thành lập một nhóm rồi ai đó rủ tôi theo cùng, tôi luôn từ trối, thậm chí tôi ghê sợ những hoạt động tập thể. Và thời đó tôi cũng luôn luôn giữ gìn những nét đặc biệt cá nhân của mình. Nhưng hiện nay tôi rất buồn rằng chúng ta sống trong một xã hội coi trọng cuộc sống cá nhân, nhất là trong nghiệp diễn viên, tôi cảm thấy chúng tôi thiếu sự đoàn kết. Tôi mong muốn rằng trong một tình huống như sinh nhật của một ai đó chúng ta không phải ngượng nghẹn hát le te bài „Happy Birthday“ tại căng tin mà có khả năng hát từ đáy trái tim của mình. Tôi không biết rõ có phải tính cách cứng nhắc này đã từ trước nay như vậy hoặc là do tâm lý của chúng ta như vậy hay là có gì liên quan đến chiến tranh thế giới lần thứ hai và chính sách tiêu giặc người Do Thái mà niềm tự hào quốc gia không còn nữa, đó là khó khăn thực sự cho người Đức. Tôi không biết thế hệ kế tiếp có cảm nhận khác không, nhưng tôi có cảm giác rằng họ cũng sẽ không có niềm tự hào quốc gia, thực sự tôi chẳng biết niềm tự hào này là gì. Đối với tôi ở các nước ngoài người

ta đều có cảm giác này, họ được phép tự hào về tổ quốc của họ còn chúng ta không có quyền được tự hào. Tôi thấy điều đó quan trọng bởi vì tôi nghĩ rằng nó giúp mình phát triển một cảm giác có quê hương. Tôi muốn được thuộc về một nơi như vậy, nhưng không ở tại nước Đức. **Ingo, hướng dẫn viên du lịch, 40 tuổi:** Tôi tin rằng loài người chúng ta có nhiều điểm chung hơn là sự khác biệt. Nhưng có lẽ ở Đức người ta luôn cần khoảng cách, cần tách ly mình với mọi người khác. Giá trị của bản thân được tăng lên khi so sánh và phô bày sự khác biệt của riêng mình với những chi điểm của người khác. Chúng ta sống trong một xã hội coi trọng cá nhân. **Mai, học sinh tốt nghiệp trung học, 18 tuổi:** Trước hết, tôi luôn nghĩ về sự bình an tại đây. So với Việt Nam ở đây rất yên tĩnh. Đôi khi trên đường phố không thấy một bóng người. **Anna, sinh viên sư phạm Đức Văn, 24 tuổi:** Tôi nghĩ đặc trưng cho người Đức là nhiều người cho rằng họ có thể kiểm soát được mọi thứ, tất cả những hành động của họ đều có hậu quả riêng, mọi việc nằm chắc trong tay họ. Tại Thái Lan tôi đã thấy rằng mọi người tin vào số phận, họ cho rằng cuộc sống là tiền duyên trời đặt sẵn vì vậy họ không tin rằng những hành động của họ sẽ có ảnh hưởng tới số phận.

Heimat / Orte Quê hương -đây và đó

Thomas, Physiotherapeut, Thaimassageur, 36 Jahre:

Heimat ist, dass ich weiß wie die Dinge funktionieren. Heimat ist vertraut für mich, ich weiß wie die Pflanzen auf mich reagieren, ich weiß, wie die Bäume wachsen, wer die Vogelstimmen sind, die Jahreszeiten, weiß was ich essen kann, was mir bekommt und auch die Sprache, Gebäude, du kommst tiefer da hinein. Die Heimat ist die Basis, aus der heraus du neue Wege begehen kannst. Der Aufenthalt im Ausland zeigt einen dann die eigene Geschichte. Im Ausland befindet man sich oft an der Oberfläche. In der Heimat kannst du in die Tiefe gehen. Wenn man eine längere Zeit in einem Land verbringt, wird es einem vertraut und man kann daraus eine Basis schöpfen. **Quynh 15 Jahre, Schülerin, Leipzig:** Ich bin Vietnamesin. Vietnam ist meine Heimat, auch wenn ich nicht dort geboren bin. Es gehört zu mir. Ich verstehe die Kultur, ich verstehe auch ihre Ansichten, ich fühle mich dort auch wohl und geborgen. Ich lebe dort nicht, aber ich verstehe es trotzdem. Zur Kultur gehört die enge Beziehung zueinander, dieses freundliche höfliche Zusammenleben. **Heike, Gymnasialdirektorin, 41 Jahre:** Für mich hat Heimat etwas zu tun mit Vertrautheit, mit vertrauten Personen im Umfeld, mit einem Lebensraum, in dem man sich sicher bewegen kann, wo ich auch das Gefühl habe etwas bewegen zu können und wo sich auch etwas bewegt. Heimat hat für mich etwas damit zu tun, dass man sich einbringt, dort, wo man ist, weil es einem wichtig ist. Es ist nicht an eine Ort gebunden. Aber ich weiß nicht in wie weit ich diesen Schritt in die Fremde zu gehen, von Heimat wegzugehen oder wo anders Heimat aufzubauen gehen würde. **Katja, Medienpädagogin, 29 Jahre:** Ich kann mir nicht vorstellen, dass ich jemals auswandern möchte. Ich mag es hier sehr gut. Ich habe hier alles, was ich brauche. Ich kann mich hier sehr wohl fühlen.

Thomas, chuyên gia điều trị xương khớp / chuyên gia mát xoa Thái, 36 tuổi: Quê hương là nơi tôi

hiểu biết và quen thuộc mọi thứ, tôi biết các cây cỏ, quen thuộc những tiếng hát của các loài chim, thân thuộc các mùa, thông thạo những món ăn. Ngoài ra tại đây tôi cảm nhận sâu sắc hơn môi trường xung quanh mình vì tôi thành thạo tiếng Đức hơn tất cả các ngôn ngữ khác. Quê hương là cơ sở mà từ đó ta có thể khám phá những con đường mới. Khi ở tại nước ngoài ta mới nhìn nhận được nguồn gốc của chính mình. Khi ở nước ngoài ta thường nhìn mọi sự trên bề mặt. Tại quê hương, ta có thể đi vào chiều sâu hơn. Nhưng khi ở một thời gian dài tại một nơi nào khác, ta cũng có thể xây dựng một cơ sở mới, một quê hương mới tại đó. **Quynh, học sinh, 15 tuổi:** Tôi là người Việt. Việt Nam là quê hương của tôi, mặc dù tôi không sinh ra tại đó. Tôi cảm nhận được sự gắn bó với nước Việt Nam. Tôi hiểu nền văn hóa Việt Nam, tôi cũng hiểu những quan điểm của người Việt, tôi cảm thấy được đùm bọc và yêu mến mỗi khi tôi về thăm Việt Nam. Tôi không sống tại đó, nhưng tôi hiểu và cảm nhận được cách sống Việt. Những mối quan hệ gần gũi và sự thân thiện lịch sự với mọi người xung quanh mình thuộc về những nét văn hóa Việt Nam. **Heike, nữ hiệu trưởng, 41 tuổi:** Đối với tôi, quê hương là một không gian với môi trường và những con người xung quanh quen thuộc, ở đó tôi có thể sống bình an và tôi cảm giác tôi có khả năng sáng tạo, thực hiện những ý định của mình, ở đây mọi sự luôn phát triển và đổi mới. Tôi nghĩ rằng quê hương là nơi chúng ta muốn

gogin für Radioprojekte, 32 Jahre: Ich lebe gern hier, weil mir hier Vieles vertraut ist. Natürlich Menschen. Heimat ist der Ort, wo ich in einer aktuellen Lebensphase gern bin und lebe. Aber es gibt auch so etwas wie eine Ursprungsheimat, wo man aufgewachsen ist, das ist für mich entscheidend, wo man die verbracht hat. Ich bin mit dem Ort, an dem ich aufgewachsen bin, sehr stark verbunden. Z.B. der Dialekt, den ich als Kind mitgenommen habe, das ist für mich eine Art von Heimat, diesen Dialekt zu sprechen. Eine neue Umgebung, die sehr strikten Strukturen hätte, wo ich wenig Mitspracherecht hätte, wo ich mich in etwas einfügen muss, was schon da ist und ich selbst nicht etwas mitbestimmen oder gestalten kann, da besteht für mich nicht die Möglichkeit, dass ich mich heimisch fühle. **Tobias, Bauingenieur, 33 Jahre:** Heimat brauche ich. Aber es ist nicht örtlich für mich. Ich bin oft umgezogen. Und Heimat habe ich mehr auf Familie bezogen. Jetzt habe ich aber herausgefunden, dass das westfälische Hügelland doch Teil davon ist und ich es als zu Hause bezeichne. Westfalen, weil da die Familie meiner Großeltern auf dem Land gelebt hat, da ist irgendwie eine Verbindung zu dieser Erde da. Der schwere Boden und die Wälder, da kann ich was damit anfangen. Und so sehr mich die Fremde anzieht, von einem gewissen Teil kann man sich nicht lösen, den braucht man. ■ Typisch für die Deutschen scheint mir, man will weg, stößt aber irgendwann an die Grenze, wo man sagt, man muss auch wieder zurückkommen. **Yvonne, Dozentin für Geschichte, 33 Jahre:** Es ist ein Ort und das hängt mit den Menschen zusammen, wo man schwach sein kann und heulen kann, wo ich nicht das Gefühl habe, ich muss in einer bestimmten Art funktionieren oder kämpfen. An äußeren Sachen sind es Geruchssachen, dass Dinge vertraut riechen. Wo ich angekommen bin, das hat für mich nichts damit zu tun, wie viele Plätze ich in einer Stadt kenne, sondern was ich da mache, was ich für Leute treffe. ■ Was mich verunsichert, wenn ich merke, ich spreche mit jemanden nicht dieselbe Sprache. Eine andere Sprache gibt mir auch gleich ein anderes Verhalten. **Anett, Erzieherin, 30 Jahre:** Was mir Sicherheit

đóng góp sức lực của mình cho cộng đồng. Quê hương không cần phải là một địa điểm cụ thể. Nhưng bản thân tôi không rõ tôi có đủ can đảm rời khỏi nước Đức để đi ra nước ngoài sinh sống và tìm tại đó một quê hương mới hay không. **Katja, chuyên gia truyền thông, 32 tuổi:** Tôi thích sống ở đây bởi vì tôi quen thuộc cuộc sống hàng ngày tại nơi này. Tất nhiên, quan trọng nhất là những người thân xung quanh. Quê hương là nơi hiện tại tôi đang sinh sống và cảm thấy hạnh phúc. Và nơi rất quan trọng đối với tôi là nơi tôi được sinh ra và lớn lên, đó cũng là một mảnh đất quê hương. Tôi cảm nhận được một sự kết nối rất mạnh mẽ với nơi ấy. Tiếng địa phương mà tôi đã từng học thời thơ ấu luôn mang lại cho tôi một cảm giác ấm áp của quê hương. Có thể nói rằng tôi luôn mang theo mình thói ngữ này để luôn có một chút quê nhà bên tôi. Nếu tôi phải sống tại một môi trường mới với những cấu trúc rất chật chẽ và gò bó, không cho phép tôi đóng góp những ý kiến của mình, nơi tôi không có khả năng hòa hợp cùng mọi người xung quanh, tôi sẽ không bao giờ cảm nhận được quê hương. **Tobias, kỹ sư xây dựng, 33 tuổi:** Tôi cần tới quê hương. Nhưng nó không phải là một địa phương cụ thể vì tôi thường xuyên di chuyển nơi sinh sống. Quê hương đối với tôi là sự gắn bó với gia đình. Tôi mới phát hiện ra rằng vùng Westphalia là nơi tôi thực sự gọi là quê hương. Westphalia là nơi gia đình tôi đã sống ở đó kể từ nhiều thế hệ. Vì thế tôi kết nối trái tim mình với mảnh đất này, với những khu rừng rậm rạp và núi đồi tại đó. Mặc dù tôi rất tò mò và thích tìm hiểu những nơi lạ và những văn hóa khác nhưng một phần nào đó luôn dẫn trái tim tôi quay trở về quê hương. ■ Theo tôi điển hình của người Đức là họ duong như luôn muốn ra đi, tìm tới những chân trời mới nhưng cuối cùng họ cũng chạm tới một biên giới nào đó và họ phải quay trở lại nơi họ quen thuộc. **Yvonne, giảng viên lịch sử trường đại học, 33 tuổi:** Quê hương là một địa điểm được kết nối với tình nghĩa con người, đó là nơi tôi có thể yêu đuổi và có

gibt ist, dass ich weiß, dass ich sozial abgesichert bin. Das ist für mich vertraut, denn ich kenne es nicht anders. Dass ich weiß, man kann sich an verschiedene Stellen wenden und bekommt Hilfe, das Netzwerk ist riesig groß und gut ausgebaut hier in Deutschland. Aber es ist auch kompliziert und bürokratisch und das ist eine Sache, die nervt und die ich eigentlich ablehne und wo ich mir wünsche, dass es einfacher wäre. ■ **Heimat ist für mich ein Hafen, ein Ort wo ich mich geborgen fühle, wo ich weiß, da kenne ich mich aus, da werde ich gemocht, da habe ich Leute, Freunde, Verwandte, wo ich eine gewisse Sicherheit her bekomme. Ich kann mir vorstellen, dass Heimat nicht nur an meinen Geburtsort gebunden ist. Ich habe schon einmal damit geliebäugelt, dass ich auswandere, gemacht habe ich es aber nicht.**

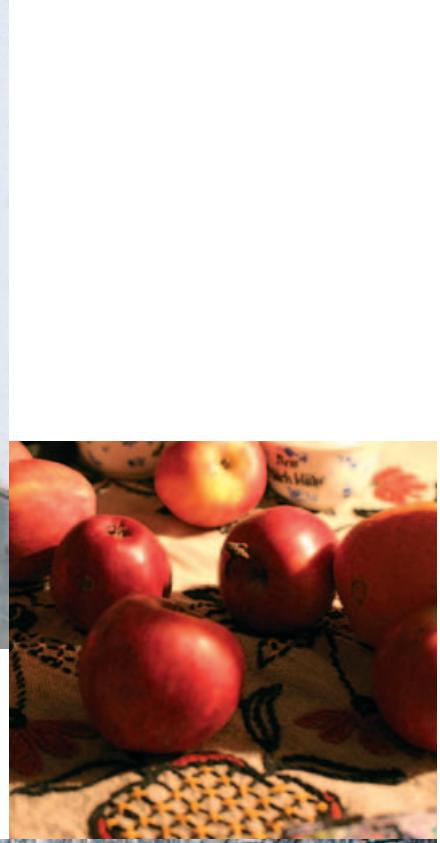
Andre, 41 Jahre, Kraftfahrer: Für mich ist es schwer vorstellbar an anderen Orten zu leben, da ich leider keine Fremdsprache kann. An sich wäre es ein Traum oder eine gute Vorstellung später einmal in Finnland oder in Kanada zu leben. Ich könnte mir vorstellen, dort vielleicht einen neuen Lebensmittelpunkt zu finden, aber dann wäre eben eine Sprachbarriere, die nicht so einfach wegzu stecken ist. **Khanh, 28, Student Wirtschaftsingenieurwesen:** Heimat ist, wo man sich wohl fühlt, wo man sich gebunden fühlt und wo man sich frei bewegen kann. Ich fühle mich hier und wenn ich nach Vietnam gehe wohl. Sicher brauche ich dort ein paar Tage, um mich einzuleben, aber nach zwei Tagen, ich war vor zwei Jahren in Vietnam, hat man sich schon wieder so gefühlt, als wäre das ein Stück Heimat. Aber genauso fühle ich mich hier in Berlin oder woanders in Deutschland wohl. Wenn man sich in Berlin zurechtfindet, findet man sich auch in anderen Städten hier zurecht. **Kim Anh, Abiturientin, 20 Jahre:** Heimat ist da, wo meine Familie ist, wo die Menschen, die ich liebe leben. Ich war lange nicht mehr in Vietnam, ich war vor drei Jahren dort und nach dem Aufenthalt haben sich doch sehr heimatliche Gefühle für das Land eingestellt. Das letzte Mal war ich als Kind da und das Land war mir fremd und alles was ich von der vietnamesischen Kultur mitbekommen habe war

thể buồn khóc, khi tôi không cảm thấy mình cần phải xử ứng theo một cách nào đó hoặc phải đấu tranh với bất cứ ai, quê hương là nơi tôi được thư giãn, thoải mái và bình an ngoài ra những thứ mùi vị quen thuộc cũng mang tôi cho tôi cảm giác quê hương. Biết nhiều nơi trong một thành phố đối với tôi không quan trọng, quan trọng hơn hết là những quan hệ với mọi người xung quanh và khả năng thực hiện những điều tôi mong muốn. Điều làm cho tôi mất tự tin là khi tôi phải nhận thấy tôi không trao đổi được với mọi người, khi tôi trong những tình huống bất đồng ngôn ngữ. **Anett, cô giáo trường mẫu giáo, 30 tuổi:** Điều mang lại cho tôi niềm tin là tôi biết tôi có một cuộc sống bảo đảm. Tôi quen thuộc cơ cấu xã hội tại đây và tôi chưa phải trải qua những cách sống khác. Tôi biết rằng khi tôi cần sự giúp đỡ luôn luôn sẽ có các nhóm người, các hiệp hội và các cơ quan khác nhau hỗ trợ tôi. Mạng lưới này rất lớn và phát triển rất mạnh ở nước Đức. Nhưng đồng thời đôi khi cũng có nhiều phức tạp và quan liêu, và đó là một điều làm phiền tôi. Tôi mong rằng mọi việc dễ dàng hơn. ■ **Quê hương đối với tôi là một bến cảng, một nơi mà tôi cảm thấy an toàn, nơi tôi quen biết môi trường xung quanh mình, ở đó tôi được mọi người trùm mền, tôi có bạn bè và người thân bên cạnh tôi. Quê hương không chỉ là ràng buộc với nơi sinh của mình. Tôi đã từng có ý định di cư ra nước ngoài nhưng tới nay tôi vẫn chưa thực hiện.** **André, thợ lái xe, 41 tuổi:** Tôi khó tưởng tượng sinh sống ở những nơi khác bởi vì rất tiếc rằng tôi không biết ngoại ngữ. Tôi có ý tưởng và mong ước một ngày nào đó sẽ sống ở Phần Lan hoặc Canada. Tôi có thể có một cuộc sống, một quê hương mới, nhưng do tôi thiếu kiến thức ngoại ngữ nên điều này sẽ rất khó thực hiện một cách dễ dàng. **Khánh, sinh viên kinh tế kỹ thuật công nghiệp, 28 tuổi:** Quê hương là nơi ta cảm thấy thoải mái, nơi mà ta cảm thấy sự gắn bó và nơi ta có thể tự do làm những gì ta muốn. Tôi cảm giác cuộc sống bên nước Đức và tại Việt Nam đều rất dễ chịu. Tất nhiên tôi luôn cần một vài ngày để

das, was mir meine Eltern zu Hause vermittelt haben. Nach dem Besuch habe ich mich auch mehr mit dem Land befasst und möchte auch dort meine Familie viel öfter besuchen. **Cordelia, Schauspielerin, 33 Jahre:** Wenn du auf das Thema Heimat kommst, wird es schwierig. Ich habe überlegt, Heimat müsste doch eine Heimatstadt sein oder ein Heimatdorf. Und ich kann es nicht richtig finden. Heimat ist eher wie ein Sehnsuchtswort. Ich bekomme das Wort Heimat nicht richtig in mein Leben integriert, jedenfalls nicht als Ort, nicht außen. Ich bekomme Heimat, wenn sich da was innen löst, meine tägliche Lebensspannung mal kurz loslässt, merke ich, dass ich die Heimat eigentlich in mir trage, tragen müsste. Oft im Alltag bin ich abgespalten von meiner Heimat, die kann ich mir nur mit großer Konzentration in mich rein holen. Ich finde Freundschaft und Heimat hat viel miteinander zu tun oder sich wo vertraut machen, ich nenne es immer sozial einbetten. Und das fällt mir sehr sehr schwer und ich bin da immer sehr darauf angewiesen, dass da jemand ist, der mich zieht.

hòa nhập vào cuộc sống khi tôi về thăm Việt Nam. Cách đây hai năm tôi đã về Việt Nam, khi đó tôi đã cảm thấy tìm lại được quê hương. Nhưng tôi cũng thích sống ở đây, tại Béc-Lanh và ở những nơi khác trên nước Đức tôi đều có cảm giác dễ chịu. Nếu ai thân thuộc cuộc sống tại Béc-Lanh thì người đó cũng sẽ dễ dàng sống tại khắp các thành phố khác. **Kim Anh, học sinh tốt nghiệp trung học, 20 tuổi:** Quê hương là nơi gia đình tôi sinh sống, là nơi mà tôi có những người thân thương. Tôi đã lâu không về Việt Nam, trước đây ba năm, sau dịp về Việt Nam tôi đã nhận thấy cảm xúc mạnh mẽ cho đất nước cội nguồn của mình. Lúc tôi còn nhỏ, tôi đã về Việt Nam một lần nhưng thời đó tôi còn bé nên tôi thấy mọi sự rất khác lạ và tất cả những gì tôi biết về văn hóa Việt Nam đều qua cha mẹ tôi. Sau lần về Việt Nam gần đây, tôi đã khám phá được nhiều hơn những tập quán và truyền thống của đất nước và muốn về thăm họ hàng gia đình tôi thường xuyên hơn. **Cordelia, nữ diễn viên, 33 tuổi:** Khi bàn luận về chủ đề quê hương tôi cảm thấy khó nói. Tôi đã nghĩ rằng đó phải là một thành phố hoặc một làng xóm, một nơi mà người ta sinh ra. Quê hương là một sự khát khao mà tôi không thể xoa dịu được. Tôi không thể nào tìm ra được quê hương mình, không tìm thấy một địa điểm cụ thể. Tôi nhận được cảm giác quê hương khi tôi thật thư giãn, khi tôi thả bỏ những mối bận khoán căng thẳng của cuộc sống đời thường, khi tôi ngừng lại một nháy mắt để nhìn nhận được không gian trong tôi, lúc này tôi thực sự tìm được một chút quê hương trong bản thân mình. Tôi nghĩ rằng tình bạn là một khía cạnh rất quan trọng làm cho ta cảm nhận được quê hương, nghĩa là khi chúng ta được bảo vệ và che chở. Và bản thân tôi rất khó tìm thấy những mạng lưới như vậy. Đồng thời, tôi biết rằng tôi luôn luôn mong muốn được dựa dẫm vào tình bạn.

Gegenüber der Fremde ist die Heimat ein erst noch herzustellender Ort jenseits der Entfremdung.

Verständigung trao đổi và hiểu biết

Thomas, Thaimasseur, 36 Jahre, Leipzig: Man lernt in der Fremde schneller eine Sprache, als man sie in der Heimat lernt, es ist eins der Dinge, die dem Überleben dienlich sind. **Annette, Ärztin, 32 Jahre:** Es war eine ganz neue Erfahrung mit den wenigen Worten, die ich kannte, die Leute auf einmal ganz neu zu verstehen, in ihrer Sprache zu verstehen, nicht nur so, wenn uns etwas übersetzt wurde. Und da habe ich gemerkt, dass ich mir vorstellen kann, in anderen Umgebungen zu wohnen und mich wohl zu fühlen. **Heike, Gymnasialdirektorin, 41 Jahre:** Ich gehe gern mit Sprache um. Ich finde Sprache ein ganz spannendes Gebiet sich auszudrücken und sie sensibel wahrzunehmen, aber Sprache ist eine Krücke. Es gehört noch viel mehr dazu sich auszudrücken.

■ Ich beherrsche keine Fremdsprache wirklich gut. Ich kann mit Englisch Alltag mit einfachen Sätzen im Präsens bestreiten. Aber ein tiefgründiges Gespräch, bei denen es auch auf Feinheiten und Nuancen einer Sprache ankommt und bei denen man auch Wörter und Sätze sendet, die interpretiert werden sollen, dass kann ich auf keinen Fall und da bin ich auch sehr traurig darüber.

Tobias, Bauingenieur, 33 Jahre: In der Sprache manifestiert sich eine gewisse Denkstruktur und da ist mir die deutsche Sprache am aller nächsten, insbesondere in Klarheit und Direktheit, wie sie viele andere Sprachen nicht haben und wie sie viele Menschen auch als verletzend empfinden. ■ Man versteht ein Land besser über die Sprache, weil sich in der Sprache viel über das Denken manifestiert. Und wenn man das um sich herum verstehen will, dann lernt man die Sprache. **Yvonne, Dozentin an der Universität, 33 Jahre:** Ich finde das ganz

Thomas, chuyên gia điều trị xương khớp/ chuyên gia mát xoa thái, 36 tuổi: Tại nước ngoài chúng ta học một ngôn ngữ bằng một cách nhanh chóng hơn là một khi chúng ta học ở nhà, vì chúng ta cần ngôn ngữ cho sự sống còn ở xứ lạ. **Annette, nữ bác sĩ, 32 tuổi:** Đó luôn là một kinh nghiệm mới: khi tôi biết một vài từ của một ngôn ngữ mới, lúc đó tôi tự nhiên cảm thấy tôi hiểu những người nói ngôn ngữ đó theo một cách hoàn toàn mới, hiểu họ trên cơ bản ngôn ngữ của họ, không chỉ như lúc tôi phải trao đổi thông qua phiên dịch viên. Và như vậy tôi đã nhận thấy rằng tôi có thể sinh sống trong các môi trường khác và cảm thấy thoải mái tại đó. **Heike, nữ hiệu trưởng, 41 tuổi:** Tôi thích các ngôn ngữ. Tôi thấy ngôn ngữ là một vấn đề rất thú vị, là một dụng cụ để biểu thức và cảm nhận bản thân mình, nhưng dù sao thì ngôn ngữ vẫn luôn chỉ là một dụng cụ. Để thực sự biểu hiện đáy long minh, chúng ta cần thêm những „công cụ“ khác. Tôi kém ngoại ngữ. Tôi có thể sử dụng tiếng Anh trong cuộc sống hàng ngày với những câu đối thoại đơn giản. Nhưng một cuộc trò chuyện sâu sắc, trên một bậc cao, khi chúng ta cần tới và hiểu những tinh tế và sắc thái của một ngôn ngữ, khi chúng ta biết gửi và nhận những từ ngữ để trao đổi và giải thích được những gì chúng ta nghĩ và muốn, một cuộc trò chuyện như vậy đối với tôi thực sự quá khó và tôi phải công nhận rằng tôi rất buồn về điều này. **Tobias, kỹ sư xây dựng, 33 tuổi:** Những cấu trúc nhất định của tư tưởng được thể hiện qua ngôn ngữ và đối với tôi ngôn ngữ Đức gần gũi nhất so với tất cả các ngôn ngữ khác, đặc

oft, dass ich an die Grenzen von Sprache stoße. Die Sprache ist so beschränkt, dass man eben nur mit ein paar Leuten einen gemeinsamen Code hat und immer wieder darauf gestoßen wird, dass er wo anders nicht funktioniert. Dann hast du Glück, wenn du es anders ausdrücken kannst. **Anett, Erzieherin, 30 Jahre:** Ich war einmal drei Monate in England. Und da waren auch andere Deutsche. Und wir haben es natürlich vermieden, Deutsch miteinander zu reden, aber irgendwann kam dieser Punkt, wo wir wirklich gesagt haben: wir müssen mal einen ganzen Abend Deutsch reden. Und das hat uns wieder unheimlich Kraft gegeben, wirklich so ein Zusammengehörigkeitsgefühl. Dieses Gefühl, wir gehören irgendwie zusammen, wir sind hier in der Fremde, aber wir sprechen alle Deutsch. **André, 41 Jahre, Kraftfahrer:** Für mich ist es schwer vorstellbar an anderen Orten zu leben, da ich leider keine Fremdsprache spreche. An sich wäre es ein Traum oder eine gute Vorstellung später einmal in Finnland oder in Kanada zu leben, aber dann wäre eben eine Sprachbarriere, die nicht so einfach wegzustecken ist. Ich könnte mir sogar vorstellen, dass wir uns irgendwann mal als Weltbürger bezeichnen. Aber solange man nichts außer seiner Muttersprache spricht, solange kann man sich nicht als Weltbürger bezeichnen. **Khanh, 28, Student Wirtschaftsingenieurwesen:** Ich hab mal gehört, dass wenn man Deutsch denkt, ist man Deutscher und wenn man Vietnamesisch denkt, ist man Vietnamese. Das war für mich am Anfang, als ich rüber gekommen bin, definitiv der Fall, dass ich mehr Vietnamesisch gedacht habe. Jetzt denke ich mehr Deutsch, fast ausschließlich. ■ Vietnamesisch brauche ich, wenn ich mit Freunden rede. Meine meisten Freunde sind auch bilingual aufgewachsen. Da reden wir eh so einen Misch-Masch. Während der Schulzeit habe ich eigentlich nur mit Deutschen zu tun gehabt. Es gab sehr wenig Vietnamese auf meiner Schule. Von daher war mein Vietnamesisch auch schlecht. Und beim Studium lernt man eben mehr Vietnamese kennen. Da redet man dann auch Deutsch-Vietnamesisch. Und dann sind wieder einige Wörter, die man im

biệt là cách thái thảng thắn của ngôn ngữ này mang tôi cho tôi cảm giác rất dễ chịu. Chính đây là cách thái thảng thắn mà nhiều ngôn ngữ khác không có. Và vì vậy bao nhiêu người nhận thức ngôn ngữ Đức là một ngôn ngữ cứng rắn và thiếu柔性. ■ Chúng ta hiểu một đất nước tốt hơn qua ngôn ngữ của nước ấy vì những tư duy được thể hiện nhiều qua ngôn ngữ. Và nếu chúng ta muốn hiểu mọi sự xung quanh mình thì chúng ta cũng sẽ có nhu cầu học ngôn ngữ của nơi ấy. **Yvonne, giảng viên lịch sử trường đại học, 33 tuổi:** Thường xuyên, tôi chạm tới giới hạn của ngôn ngữ. Ngôn ngữ luôn có giới hạn vì chỉ một vài người có một mã số chung và khi chúng ta ở một nơi khác chúng ta luôn phải nhận thấy rằng chúng ta không thể sử dụng nó được nữa. Lúc ấy chúng ta còn gặp may nếu khi chúng ta tìm được cách khác để biểu lộ những gì chúng ta cần và muốn. **Anett, cô giáo trường mẫu giáo, 30 tuổi:** Tôi đã từng sống ba tháng ở nước Anh. Tại đó tôi có gặp những người Đức khác. Và dĩ nhiên chúng tôi đã tránh nói tiếng Đức với nhau, nhưng rồi cuối cùng chúng tôi cũng hẹn nhau để tập tụ mọi người, để nói tiếng Đức với nhau. Và buổi tối ấy đã mang lại cho chúng tôi một sức mạnh lớn, một cảm giác gắn kết với nhau, cảm thấy rằng chúng tôi cùng chia sẻ một tiếng nói, ở trên một vùng đất lạ, nhưng tất cả mọi người đều biết nói tiếng Đức. **André, thợ lái xe, 41 tuổi:** Tôi khó tưởng tượng sinh sống ở những nơi khác bởi vì rất tiếc rằng tôi không biết ngoại ngữ. Tôi có ý tưởng và mong ước một ngày nào đó sẽ sống ở Phần Lan hoặc Canada. Tôi có thể tưởng tượng tìm kiếm một trung tâm mới của cuộc sống, một quê hương mới, nhưng trong trường hợp của tôi do thiếu kiến thức ngoại ngữ nên tôi tưởng tượng điều này sẽ rất khó thực hiện một cách dễ dàng. **Khánh, sinh viên kinh tế kỹ thuật công nghiệp, 28 tuổi:** Tôi đã từng nghe nói rằng khi mình suy nghĩ bằng tiếng Đức thì lúc đó mình là người Đức và khi mình suy nghĩ bằng tiếng Việt thì mình là người Việt. Lúc đầu khi tôi mới qua Đức tất nhiên là tôi đã suy nghĩ bằng tiếng

Alltag braucht, da, weil die sind ja nur irgendwo versteckt, ich hab sie ja irgendwann gelernt. **Kim Anh, 20 Jahre**

Schülerin: Ich glaube Deutsch ist die Sprache mit der man sich am kompliziertesten ausdrücken kann. Deutsch ist eine sehr geschliffene Sprache, die Sprache der Dichter. Man kann sich in Deutsch wirklich schön ausdrücken, weil es so einen großen Umfang von Ausdrücken gibt. Ich muss sagen, ich bin in Deutsch besser als in Vietnamesisch. Ich finde es auch schade, gerade jetzt wo das vietnamesische Bewusstsein in mir aufflammt. **Cordelia, Schauspielerin, 33 Jahre:** Ich denke manchmal, als ich noch keine Kinder hatte, wie habe ich da meine Zeit verschwendet. Es ist so ärgerlich, dass in meiner Jugend nicht etwas gelernt habe, was Anständiges, also eine Sprache. ■ Im Ausland bin ich sprachlich nicht total blockiert. Ich fange erst man an, irgendwelchen Mist zu reden. Wir waren mal in Italien, da habe ich angefangen so zu tun, als würde ich Italienisch reden, das zu imitieren. Die Kellner haben sich schlapp gelacht, weil das irgendwie Italienisch klang, aber man verstand kein Wort. Also, die erste Hürde zu nehmen, fällt mir überhaupt nicht schwer, die nächste Hürde zu nehmen, dass ist das eigentliche Problem für mich. ■ Ich finde, dass man nonverbal so viel mehr ausdrückt. Das lernt man auch mit Kindern. Dein Tonfall, deine Körpersprache, dein Gesicht, du kannst noch so freundlich gucken, wenn du nicht authentisch bist, wenn du so tust als ob, dann verwirrst du sie. Bei Kindern ist es ganz wichtig, dass du Sprache und Empfinden abgleichst, und das ist auch dabei, wenn du Fremden begegnest, nur bei Erwachsenen ist das so, die lassen sich viel schneller blenden, kennen die Vereinbarungen, wissen um das Spiel.

Ingo, Reiseleiter, 40 Jahre: Durch andere Sprachen wird man beweglicher im Kopf. Man merkt, wie spricht das der Andere aus, wie beschreibt er etwas, wie handelt er mit seiner Sprache und welchen Blick hat er auf Dinge. Ich habe mein Sprachgefühl über die Musik gelernt. Ich bin so ein Musiktyp. Ich habe abends in meinem Bett immer Musik angehört und dann die Texte übersetzt. Und wenn ich dann in der Schule etwas schrei-

Việt nhiều hơn. Nay giờ tôi nghĩ nhiều hơn bằng tiếng Đức, hầu hết bằng tiếng Đức. Tôi cần tiếng Việt khi tôi nói chuyện với bạn bè. Hầu hết bạn bè của tôi đều lớn lên trong hoàn cảnh song ngữ. Chúng tôi thường nói trộn hai ngôn ngữ. Thời còn học tại trường phổ thông tôi thực sự chỉ giao tiếp với người Đức vì ở trường của tôi có rất ít người Việt. Do đó tôi cũng đã không thạo nói tiếng Việt. Nhưng khi lên trường đại học, tôi đã kết bạn với nhiều người Việt hơn. Ngôn ngữ của chúng tôi là tiếng „Đức-Việt“. Và một số từ Việt cần thiết trong cuộc sống hàng ngày đã nhanh quay trở lại thông thường đối với tôi, bởi vì chúng đã chỉ „ẩn dật“ ở một nơi nào đó, bởi vì tôi đã học chúng thời trước và tích lũy chúng ở trong đầu tôi. **Kim Anh, học sinh tốt nghiệp trung học, 20 tuổi:** Tôi nghĩ rằng tiếng Đức là ngôn ngữ mà người ta có thể dùng để diễn tả những suy nghĩ phức tạp nhất. Tiếng Đức là một ngôn ngữ rất phong phú và thanh lịch, tiếng Đức là ngôn ngữ của những nhà thơ lớn. Chúng ta thực sự có thể thể hiện mình rất văn hoa qua tiếng Đức, bởi vì số lượng từ ngữ và biểu thức rất đa dạng. Tiếc rằng tôi phải thú nhận tôi giỏi tiếng Đức hơn tiếng Việt, đặc biệt đáng tiếc vì hiện nay nhận thức về tư tưởng Việt Nam đang „bật lửa pháo sáng“ lên trong tôi. **Cordelia, nữ diễn viên, 33 tuổi:** Đôi khi tôi nghĩ, khi tôi chưa có con tôi đã phung phí thời gian, thật đáng buồn khi tôi phải thú thật là tôi đã không học một ngoại ngữ trong thời thanh niên của tôi. Ở nước ngoài, tôi không cảm thấy bị „ngăn chặn ngôn ngữ“ hoàn toàn. Đầu tiên tôi bắt chuyện qua cách nói đùa, nói bất cứ gì đó linh tinh. Có lần ở Ý, tôi đã bắt đầu giả vờ nói tiếng Ý, bắt chước người Ý. Mấy người bối bàn phải bật cười, vì nghe rất giống tiếng Ý, nhưng họ đã không hiểu một từ nào hết. Vì vậy, tôi vượt qua nhanh những trở ngại đầu tiên, tôi cảm thấy khó khăn khi gặp phải những trở ngại tiếp theo, đó là vấn đề thực sự khó cho tôi. Tôi nghĩ rằng chúng ta thể hiện nhiều qua cơ thể hơn là qua từ ngữ. Với trẻ em chúng ta có điều kiện học ngôn ngữ của cơ

ben musste, kamen mir so die Wendungen aus den Liefern und ich überlegte mir Textteile und Bilder und baute meine Sätze zusammen. ■ In Indonesien wird viel mit den Augen gesprochen. Auch der Mund lebt und das ganze Gesicht. In Europa hat man eher ein totes Gesicht. Die Leute in Indonesien sagen mir oft, Ingo, du bist doch unnormal, dein Gesicht ist wie ein Buch. Irgendwie habe ich mir diese Art schon etwas angewöhnt. **Mai, Schülerin, 18 Jahre:** Ich war vor zwei Jahren mit meiner Schwester und meiner Mama in Vietnam im Urlaub. Wir waren fünf Wochen dort. Und in den ersten vier Wochen haben wir natürlich alle Vietnamesisch geredet, meine Mama sowieso, meine Schwester hat sich auch gut verständigen können, aber bei mir haben alle gesagt, OK, die ist zwar Vietnamesin, aber die kommt bestimmt aus dem Ausland, bei mir hat man das immer sofort gemerkt, dass ich nicht aus Vietnam komme, obwohl ich wirklich so aussehe. Ich habe mich ziemlich ausgeschlossen gefühlt. Ich weiß ja selbst, dass ich nicht so gut sprechen kann. ■ Im Vietnamesischen kann ich nicht so viel sagen. Ich denke zwar sehr viel, aber ich kann es dann nicht mehr in Worten ausdrücken. Und deshalb entstehen auch oft so kommunikative Barrieren mit meinen Eltern. Wenn wir uns z.B. streiten, dann wird es nicht so richtig ein Streit. Der endet dann immer abrupt, weil wir uns nie so richtig einigen können, aber wenn meine Schwester mit meiner Mama diskutiert, dann wird es eine richtige Diskussion. ■ Also ich hab Leute in meinem Kurs, die sind auch Vietnamesen und sie habe auch vietnamesische Eltern und die reden nur Deutsch miteinander. Ich meine, ich verstehe das schon, die sind hier aufgewachsen, aber dass man nur noch Deutsch zu Hause spricht, ich weiß nicht, ich finde, dass die eigene Kultur schon wichtig ist. Und dann habe ich wiederum eine Freundin, auch im Kurs, die ist auch Vietnamesin, die spricht auch Vietnamesisch, aber die spricht im Gegensatz zu mir richtig fließend. Die kann auch richtig debattieren. Ich glaub das liegt auch daran, dass sie einen sehr sehr strengen Vater hat.

thể mình. Giọng nói, cách cử động cơ thể, khuôn mặt của chúng ta ... khi tất cả không hợp nhau thì trẻ em nhận ra chúng ta không đáng tin cậy, chúng sẽ mất niềm tin, sẽ cảm thấy không bảo đảm. Với trẻ em rất quan trọng khi ngôn ngữ và cảm nhận đi song song với nhau. Đối với những người lạ cũng vậy. So với trẻ em chỉ có người lớn là hay nhanh chóng bị baffle ngoài làm họ tin một ai đấy, họ quen thuộc với các „hiệp định“, biết các „trò chơi đời“. **Ingo, hướng dẫn viên du lịch, 40 tuổi:** Với các ngôn ngữ khác, chúng ta sẽ luôn có sự di chuyển trong đầu. Chúng ta để ý người khác dùng những từ ngữ gì, đàm phán như thế nào, mô tả mọi sự ra sao, sử dụng ngôn ngữ của họ bằng cách nào và nhìn nhận mọi sự vật theo khía cạnh nào. Tôi đã học ngoại ngữ qua âm nhạc. Tôi là một người cảm xúc qua âm nhạc. Thời tôi còn bé, vào ban đêm, tôi hay nằm trên giường và luôn luôn nghe nhạc, sau đó tôi dịch thơ những bài hát đó ra tiếng Đức. Rồi khi tôi phải viết bài kiểm tra tại trường học, tôi đã nhớ tới các bài hát và trên cơ bản của những câu thơ, những hình ảnh của các bài hát ấy tôi đã viết bài văn của tôi. Tại Indonesia, con người trao đổi và nói chuyện qua ánh mắt. Ngay cả đôi môi và toàn bộ khuôn mặt đều tỏ ra những suy nghĩ, những mong muốn. Tại châu Âu khuôn mặt của nhiều người không có sự sống. Nhiều người Indonesia so sánh tôi với những người châu Âu khác và bảo rằng họ thấy tôi không bình thường vì khuôn mặt của tôi giống như một cuốn sách được mở. Chắc rằng tôi đã học hỏi cách biểu lộ của họ. **Mai, học sinh tốt nghiệp trung học, 18 tuổi:** Hai năm trước đây tôi đã về Việt Nam với chị và mẹ tôi vào kỳ nghỉ hè. Chúng tôi đã ở đó năm tuần. Và trong bốn tuần đầu tiên chúng tôi đã chỉ luôn nói chuyện bằng tiếng Việt, đương nhiên mẹ tôi toàn nói tiếng Việt, chị gái tôi cũng có khả năng giao tiếp tốt, nhưng tất cả mọi người đều cho rằng tôi trông baffle ngoài thực sự là người Việt, nhưng họ xác định ngay là tôi từ nước ngoài về, họ luôn nhận thấy ngay lập tức là tôi không sống tại Việt Nam,

húng ta sẽ luôn
ta để ý ngược
n như thế nào
gữ của họ b

ôn có sự di
ri khác dùng
o, mô tả mọi
na cách nào

heo khía cạnh
hạc. Tôi là một
còn bé, vào
ôn luôn nghe

bào. Tôi đã
người cảm
ban đêm, tôi
nhạc, sau đó

mặc dù tôi thực sự có khuôn mặt Việt. Tôi cảm thấy
mình bị phân biệt. Bản thân tôi biết rằng tôi không
nói được rất tốt tiếng Việt. Tôi không biết phát biểu
nhiều bằng tiếng Việt. Mặc dù tôi nghĩ rất nhiều,
nhưng tôi không thể diễn tả nó qua những từ ngữ.
Những sự ngăn cản giao tiếp với cha mẹ tôi thường
phát sinh từ đó ra. Nếu ví dụ tôi tranh luận với cha
mẹ tôi thì hầu như những cuộc tranh luận này không
thực sự là những cuộc tranh luận. Thường thường
chúng kết thúc đột ngột, bởi vì cha mẹ tôi và tôi không
bao giờ tìm được một cách nhìn chung. Khi chỉ tôi
thảo luận với mẹ tôi thì đó sẽ là một cuộc thảo luận
thực sự. Trong lớp tôi có những người Việt khác, và
họ cũng có cha mẹ người Việt, nhưng họ chỉ nói chuyện
với nhau bằng tiếng Đức. Tôi hiểu họ đã lớn lên ở
đây, nhưng khi ở nhà mà cũng chỉ còn nói tiếng Đức
không thì tôi không nghĩ rằng đó là điều hay, giữ gìn
văn hóa của chính mình cũng là quan trọng. Tôi có một
người bạn gái trong lớp cũng là người Việt, và so sánh
với tôi thì bạn ấy biết nói tiếng Việt rất tốt, bạn ấy thông
thạo tham gia những cuộc đàm phán bằng tiếng Việt.
Tôi nghĩ rằng, bởi vì bạn ý có một người cha rất
nghiêm ngặt, nên bạn ý phải học và biết tốt tiếng Việt.

Überleben mit den wenigen W
eine Krücke ein tiegründiges
cen sehr traurig gewisse Denk
heit verletzend Land versteht
Glück anders ausdrücken unhe
keltigförmig keine Fremdsprache

riere Weltbürger Muttersprache Deutsch Misch-Masch bilingu
al beim Studium am kompliziertesten ausdrücken geschliffene
Sprache vietnamesische Bewusstsein auflammt was Anständi
ges imitieren dein Gesicht wie ein Buch ein totes Gesicht kom
munikative Barrieren kein richtiger Streit die eigene Kultur mit
den Augen neugrochen der Mund lebt das ganze Gesicht non
verbal

lich
bev
orten in andere
Gespräch Feinhe
struktur in Klarh
n Grenzen geme
imlich Kraft Zusa

nicht etwas gemacht sprachbar
re Weltbürger Muttersprache Deutsch Misch-Masch bilingu
al beim Studium am kompliziertesten ausdrücken geschliffene
Sprache vietnamesische Bewusstsein auflammt was Anständi
ges imitieren dein Gesicht wie ein Buch ein totes Gesicht kom
munikative Barrieren kein richtiger Streit die eigene Kultur mit
den Augen neugrochen der Mund lebt das ganze Gesicht non
verbal

deine Körnersprache se
glindern
lk Texn Umgebungen
sen geiten und Nuan
n richheit und Direkt
einsamen Code
mmengehörijo

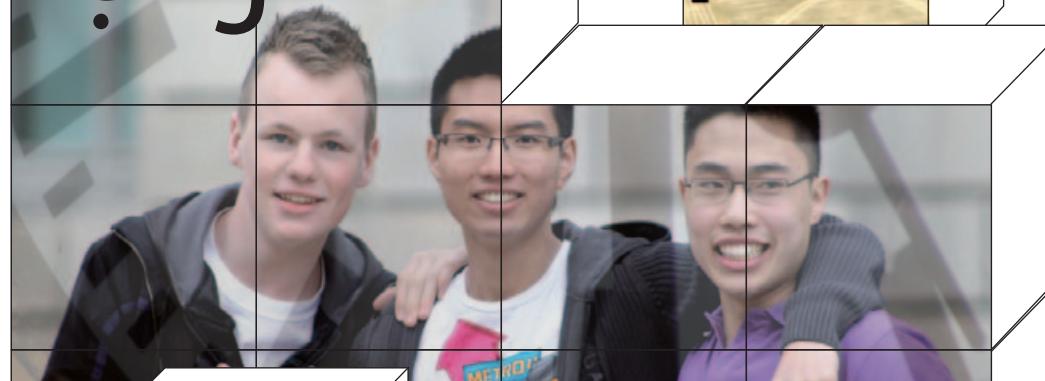
rường học, t
tủa những câ
tôi đã viết bà

Durch andere Sprachen beweglicher im Kopf.
Man merkt, wie spricht das der Mensch? Wie handelt er mit seiner Sprache und welchen Blick hat er auf Dinge.
Ich habe mein Sprachgefühl.
Ich bin so ein Musiktyp. Ich habe abends in meinem Bett immer Musik angehört und dann die Texte übersetzt.

wird man andere aus, wie be Sprache und welchen Blick hat er auf Dinge.
über die Musik gelernt.

niêng

t

thân - ôi m'a thé

Identitäten zusammenbauen Tự mình tạo nên bản sắc riêng

Thomas, Thaimasseur, 36 Jahre: Wenn du in der Fremde bist, dann sind deine Sinne sehr wach, du hörst, du riechst und die siehst anders, weil du bist eher auf dem Überlebenstrip, es ist dir unvertraut, du musst es dir vertraut machen. **Quynh, Schülerin, 15 Jahre:** Ich bin mir sicher, dass ich, weil ich hier in Deutschland lebe eine gute Zukunft haben werde, zumindest eine Zukunft.

Annette, Ärztin, 32 Jahre: Ein bisschen denke ich schon, dass das mit unserem gestörten Nationalbewusstsein zu tun hat, dass immer alle sagen, oh Gott, man darf gar nicht sagen, man ist Deutscher. Vielleicht liegt es aber auch tiefer, in alten Kulturen, dass südländische Menschen eher zusammen sind und dass das Familienverhältnis viel ausgeprägter ist und solche Strukturen viel wichtiger sind als das Individuum. In afrikanischen Ländern merkt man das ganz stark, weil die Menschen viel abhängiger voneinander sind. Bei uns geht es viel mehr auf die Entwicklung des Individuums ab. **Katja, Medienpädagogin, 32 Jahre:** Ich bin in einer Gegend aufgewachsen, wo sehr viele AusländerInnen lebten, weil es da viel Industrie gab und da waren viele Gastarbeiter. Ich bin mit ausländischen Kindern aufgewachsen. Hier in Leipzig gibt es nur wenige Ausländer und ich finde, da fehlt der Stadt auch etwas. An manchen Orten in Deutschland ist es bestimmt bunt, ich denke Berlin oder die Ecke, wo ich herkomme, Mannheim oder Frankfurt. Aber der Osten eher nicht. Weltoffen bis zu einer bestimmten Grenze, Touristen können gern herkommen, aber dieses – ich möchte mir hier eine Existenz aufbauen – ich glaube das ist nicht ganz so einfach in Deutschland, das ist an sehr

Thomas, Thaimasseur, 36 tuổi: Khi chúng ta ở nơi lạ, chúng ta sẽ nghe, ngủi và nhìn bằng một cách hoàn toàn khác bởi vì chúng ta phải biết cứu thân mình, phải luôn thận trọng. Chúng ta phải làm quen với môi trường lạ xung quanh mình. **Quỳnh, sinh trung học, 15 tuổi:** Tôi chắc chắn rằng tôi, sẽ có một tương lai vì tôi sống ở nước Đức, một tương lai tốt đẹp. **Annette, nữ bác sĩ 32 tuổi:** Tôi nghĩ rằng chúng ta không có ý tưởng quốc gia vì lịch sử năng nề của nước Đức đã làm ảnh hưởng chúng ta tới mức độ chúng ta không dám nhận mình là người Đức. Nhưng có lẽ điều này còn nằm sâu hơn trong nền văn hóa cổ xưa. So sánh người Đức với người miền Nam Châu Âu họ có những cách sống khác nhau. Ở miền nam con người sống theo ý tưởng tập thể, những mối quan hệ gia đình quan trọng hơn đời sống cá nhân. Ở các nước châu Phi chúng ta có thể nhìn nhận được điều này rất rõ vì người dân tại đó còn phụ thuộc vào nhau hơn nữa. Đối với chúng ta sự phát triển của cá nhân được đề cao nhất. **Katja, chuyên gia truyền thông, 32 tuổi:** Tôi lớn lên trong một khu vực có nhiều người nước ngoài, bởi vì tại đó có rất nhiều những ngành công nghiệp và có nhiều công nhân làm việc theo hiệp định xuất khẩu lao động. Tôi lớn lên với trẻ em nước ngoài. Ở đây, tại Leipzig, chỉ có ít người nước ngoài và tôi nghĩ rằng chính vì vậy thành phố này còn thiếu một khía cạnh quan trọng. Ở một số nơi trên nước Đức xã hội đa dạng hơn nhiều, ví dụ như Béc-Lanh hoặc nơi quê tôi, Mannheim và Frankfurt. Nhưng vùng

viele Bedingungen geknüpft. **Tin, Schülerin, 14 Jahre:** Ich würde hier bleiben, weil hier meine Freunde sind, aber eigentlich möchte ich auch nach Vietnam, weil ich da viel mehr Leute kenne. Ich würde gern an einem Ort leben, wo meine Freunde und wo meine Familie sind.

Tobias, Bauingenieur, 33 Jahre: Ich glaube es ist typisch deutsch, ein Problem damit zu haben, zu sagen ich komme aus Deutschland, ich bin Deutscher. In jedem anderen Land ist es normal. In meiner Generation habe ich das Gefühl, dass da immer dieser Fluchtgedanke war, weg aus Deutschland. Aber die meisten, die es gemacht haben, merken, dass sie dann doch wieder zurück müssen oder wollen. **Yvonne, Dozentin an der Universität, 33 Jahre:**

Ich wohne in einem Stadtteil, wo es so viele verschiedene Nationalitäten gibt, ich hätte eigentlich voll Lust da mehr darüber zu wissen, aber da überwiegt tatsächlich so eine Scheu, die Unsicherheit etwas Falsches zu sagen. Es steckt in unserer Gesellschaft mit drin: wir tun so, als wären wir alle gleich, aber eigentlich nehmen wir es genau wahr, dass du anders aussiehst. **André, 41 Jahre, Kraftfahrer:**

Ich bin eigentlich ziemlich offen anderen gegenüber, wenn es nicht zu extrem ist. Ich könnte mir sogar vorstellen, dass wir uns irgendwann mal als Weltbürger bezeichnen. Dass wir nicht mehr in diesem Kontinentdenken stecken. Es ist wahrscheinlich nur eine Frage der Zeit, wie wir unsere Kinder erziehen, wie offen wir den Anderen gegenüberstehen und wie offen die Anderen uns gegenüberstehen. Eine Barriere bei mir ist die Fremdsprache, die bei mir besteht. Solange man nichts außer seiner Muttersprache spricht, solange kann man sich nicht als Weltbürger bezeichnen. **Khanh, 28, Student Wirtschaftsingenieurwesen:**

Ich hab mal gehört, dass wenn man deutsch denkt, ist man Deutscher und wenn man vietnamesisch denkt, ist man Vietnamese. Das war für mich am Anfang als ich rüber gekommen bin, definitiv der Fall, dass ich mehr vietnamesisch gedacht habe. Jetzt denke ich mehr in deutsch, fast ausschließlich. Man ist ja im Prinzip Vietnamese, vom Aussehen her. Und es wird auch zu Hause ein bisschen gelehrt, dass man so denken soll, aber letztendlich ist es

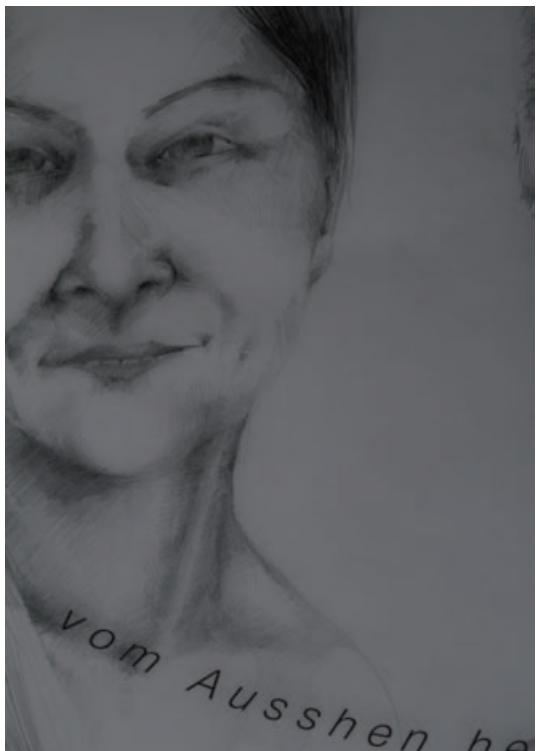
Đông Đức thì thực sự chưa có sự đa dạng này. Du khách có thể đến đây thoả mái nhưng khi họ muốn xây dựng một cuộc sống mới tại đây thì mọi sự còn có thể gặp khó khăn. **Tin, học sinh, 14 tuổi:** Tôi sẽ ở lại đây bởi vì bạn bè của tôi sống tay đây, nhưng tôi cũng muốn về Việt Nam bởi vì ở đó tôi quen biết nhiều người hơn. Tôi muốn sống ở một nơi mà bạn bè của tôi và gia đình của tôi ở xung quanh tôi. **Tobias, kỹ sư xây dựng, 33 tuổi:** Tôi nghĩ rằng đó là điển hình Đức, khi mọi người cho đó là một vấn đề khó nói khi phải thú thật mình là người Đức. Ở bất kỳ nước nào khác, mọi người cho là bình thường khi họ kể về quê hương họ. Trong thế hệ của tôi, tôi có cảm giác rằng mọi người luôn luôn có tư tưởng muốn thoát ra khỏi nước Đức. Nhưng hầu hết những người đã ra đi đều phải hoặc muốn quay trở về. **Yvonne, giảng viên lịch sử trường đại học, 33 tuổi:** Tôi sống tại một khu phố có rất nhiều người quốc tịch khác nhau, tôi thực sự rất muốn biết thêm về họ, nhưng tôi cảm giác một sự miễn cưỡng, bén lèn, tôi sợ những sự hiểu lầm, sợ mình nói những điều sai lòng người khác. Đó là đặc điểm trong xã hội của chúng ta: chúng ta hành động như là tất cả mọi người như nhau, nhưng thực sự chúng ta cảm nhận một cách chính xác rằng mọi người khác nhau. **André, thợ lai xe, 41 tuổi:** Tôi thực sự khá cởi mở với những người khác nếu họ không sống quá khác biệt. Tôi thậm chí có thể tưởng tượng rằng chúng ta sẽ tự cảm nhận mình là „công dân của toàn cầu“. Lúc đó chúng ta không còn bị mắc kẹt trong cách suy nghĩ phân biệt các châu, các nước. Nó có lẽ dần dần theo thời gian, chúng ta sẽ có thể giáo dục con cháu chúng ta làm thế nào cởi mở với những người khác, với những điều lạ. Và làm thế nào những người khác cũng cởi mở với chúng ta. Một rào cản đối với tôi là ngoại ngữ. Nếu tôi mãi chỉ biết nói tiếng mẹ đẻ thì tôi sẽ không thể gọi mình là „công dân toàn cầu“ được. **Khánh, sinh viên kinh tế kỹ thuật công nghiệp, 28 tuổi:** Tôi đã từng nghe nói rằng khi mình suy nghĩ bằng tiếng Đức thì lúc đó mình là người Đức và khi

so, wenn du zur Schule gehst, lernst du eine völlig andere Kultur kennen und ich denke, dass man sich das Beste daraus nehmen soll. Ich denke man kann nicht klar sagen, man ist Deutscher oder Vietnamese. Man lernt immer neue Sachen kennen. Es ist ja nicht nur deutsch oder vietnamesisch. Ich bin der Mensch der meint, dass wenn man hier in Deutschland lebt, dass man sich mit der deutschen Kultur auseinandersetzen soll und sich auch ein bisschen damit anfreundet, aber auch seine eigene Kultur nicht vernachlässigt. **Kim Anh, 20 Jahre, Abiturientin:** Meine Eltern haben viel Wert darauf gelegt, dass ich die vietnamesische Sprache lerne und nicht vergesse und auch immer spreche, damit ich sie nicht verlerne. Was noch dazu gehört, das ganze Familienbild, das ist ja auch anders als das der Deutschen. Meine Eltern erziehen mich so wie sie mich auch in Vietnam erzogen hätten. Ich denke, was sich da unterscheidet ist dieses Familienverständnis, dieser Familienzusammenhalt und dass die Hilfe unter den Familienmitgliedern selbstverständlich ist. Dass man so erzogen wird, dass man dazu verpflichtet ist, sich in der Familie untereinander zu helfen. Wenn ich z.B. meiner Mutter im Laden helfe. ■ Ich habe vor einer Weile mal in der Zeitung gelesen, dass wir Vietnamese eine der beliebtesten Migrantengruppen sind, weil wir als fleißig und hart arbeitend gelten und ich denke, in dieser Hinsicht dienen viele Vietnamese den Deutschen auch als Vorbild. Dadurch, dass zwei Kulturen hier aufeinander treffen, gibt es ja immer diesen Austausch zwischen ihnen. **Ingo, 40 Jahre, Reiseleiter in Indonesien:** Wir sind ja schon so eine auf das Individuum bezogene Gesellschaft, Abgrenzung, ich baue Unterschiede auf, um mich als Individuum zu bestätigen. In anderen Ländern gibt es mehr Gemeinschaftskultur und Gemeinschaftlichkeit, da wird die Individualität mehr zurückgenommen. Hier musst du dich präsentieren in deiner Gruppe und behaupten vor anderen, deine Individualität eher herauskehren. Hier sagt man ja oft: Ja der hat Charakter, der weiß was er will. **Mai, Schülerin, 18 Jahre:** Immer wenn ich andere Vietnamese sehen, dann fällt mir auf, oh, du ist ja auch Vietnamesein, aber

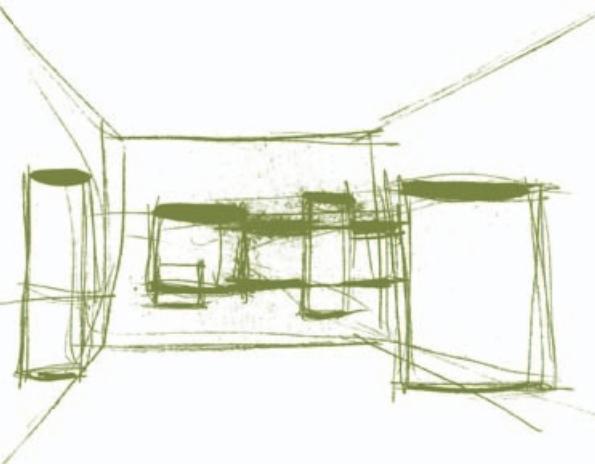
mình suy nghĩ bằng tiếng Việt thì mình là người Việt. Lúc đầu khi tôi mới qua Đức tất nhiên là tôi đã suy nghĩ bằng tiếng Việt nhiều hơn. Böyle giờ tôi nghĩ nhiều hơn bằng tiếng Đức, hầu hết bằng tiếng Đức. Thực ra khi mình đã có khuôn mặt Việt thì người ta coi mình là người Việt. Và ở nhà cha mẹ cũng luôn dạy bảo phải nên nghĩ như vậy, nhưng cuối cùng khi mình đi học, mình sẽ học một nền văn hóa hoàn toàn khác, và tôi nghĩ rằng người ta nên tìm cho bản thân một lối đi tốt nhất. Tôi không nghĩ rằng tôi có thể nói rõ là mình là người Đức hay là người Việt. Chúng ta luôn luôn tìm hiểu về những điều mới. Và nó không chỉ là Đức hoặc là Việt. Tôi nghĩ rằng nếu ai sống ở đây thì họ nên làm quen và làm thân với văn hóa Đức nhưng mà họ cũng nên còn giữ gìn văn hóa riêng của mình. **Kim Anh, học sinh tốt nghiệp trung học, 20 tuổi:** Cha mẹ tôi đã đặt tầm quan trọng rất lớn vào việc học tiếng Việt của tôi để tôi không quên và luôn luôn trau dồi. Ngoài ra cha mẹ tôi luôn dạy bảo tôi sự quan trọng của gia đình. Đó là một đặc điểm khác với giáo dục của người Đức. Cha mẹ tôi giáo dục tôi ở đây như nếu gia đình tôi còn ở tại Việt Nam. Tôi nghĩ rằng những điều khác với giáo dục Đức là những cách nhìn về gia đình, sự gắn kết gia đình và sự hỗ trợ, đùm bọc lẫn nhau đối với người Việt rất quan trọng. Con cái đều được cha mẹ dạy bảo phải biết giúp đỡ nhau, phải đoàn kết trong gia đình, như khi mà tôi giúp mẹ tôi tại cửa hàng. ■ Tôi đã đọc trên báo chí Đức rằng người Việt chúng ta là một trong những cộng đồng người nhập cư được mến nhất, bởi vì chúng ta được xem là những người cần cù và chăm chỉ làm việc và tôi nghĩ về mặt này, nhiều người Việt Nam cũng làm gương mẫu cho người Đức được. Thực tế là khi hai nền văn hóa gặp nhau, luôn luôn sẽ có những trao đổi giữa hai bên. **Ingo, hướng dẫn viên du lịch, 40 tuổi:** Chúng ta là một xã hội đã để ca các cá nhân, cần tới ranh giới, xây dựng nên sự khác biệt, để xác nhận sự cá nhân. Ở các nước khác văn hóa và cuộc sống cộng đồng mạnh mẽ hơn,

vorher, wenn ich unter deutschen Leuten bin, in der Schule, dann fällt mir das gar nicht auf. Ich bin auch die Einzige in meinem Leistungskurs, die Vietnamesin ist, aber das nehme ich gar nicht so richtig wahr. Um ehrlich zu sein, fühle ich mich eigentlich gar keiner Nationalität zugehörig. Ich sehe mich als Menschen. Ich finde das einfach doof, wenn du anhand deiner Haut- und Haarfarbe festgenagelt wirst. Du bist Vietnamesin, du hast das und das zu berücksichtigen, deine Kultur ist so und so wichtig.

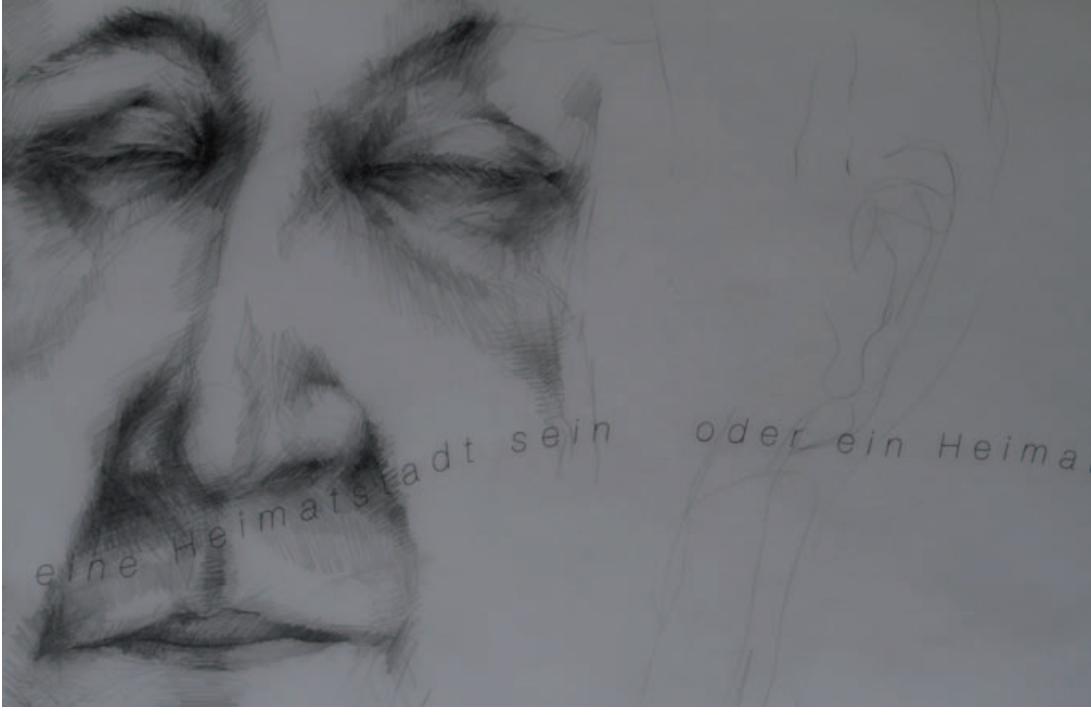
■ *Mit gleichaltrigen Vietnamesen unterwegs zu sein, das erweckt in mir ein sehr großes Unbehagen. Wenn die in ihren Gruppen unterwegs sind, dann reden die auch nur Vietnamesisch. Die reden auch ganz laut Vietnamesisch in der Bahn, wo das jeder mitbekommt. Und das erweckt ja in einem Deutschen noch eine viel größere Provokation, oder? Ich denke, man sollte sich auch in dieser Hinsicht der deutschen Kultur anpassen. Wenn gesprochen wird, dann sollte das auch jeder verstehen können.*

cuộc sống cá nhân ít quan trọng hơn. Ở đây người ta phải biết cách phô bày những điểm đặc biệt của mình ra cho mọi người chiêm ngưỡng. Khi đó ai ai cũng trầm trồ: "Công nhận đây là nhân vật có cá tính, người này luôn biết đạt được mục tiêu của mình."

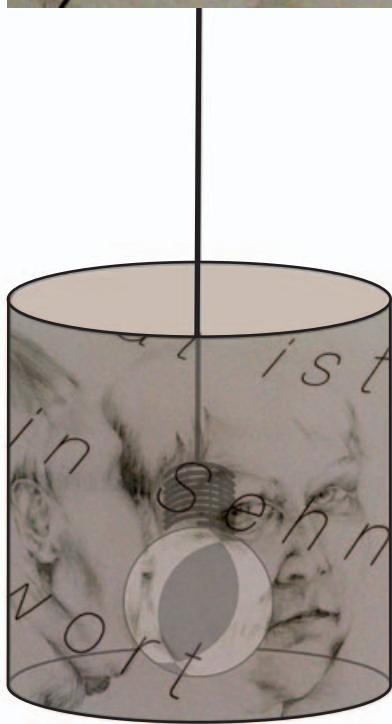

Mai, học sinh tốt nghiệp trung học, 18 tuổi: Mỗi khi tôi thấy người Việt, bỗng nhiên tôi nhận ra mình cũng là người Việt. Nhưng khi tôi ở giữa những người Đức thì tôi không còn cảm nhận như vậy. Mặc dù tôi là người Việt duy nhất trong lớp tôi nhưng tôi chẳng có cảm giác mình khác mọi người. Thành thật mà nói, tôi thực sự cảm thấy mình không thuộc vào quốc tịch nào cả. Tôi thấy bản thân mình thuộc về nhân loại, tôi là một con người. Tại sao chúng ta cần phải đóng định mình vào một khuôn khổ bởi màu da và màu tóc? Đây chỉ là một cách suy nghĩ hạn hẹp: „Tôi là người Việt Nam vậy cho nên tôi phải nhìn nhận mọi sự như thế này, phải coi trọng cách sống như thế kia.“ ■ Khi ra đường cùng với các tốp người Việt, lắm lúc tôi cảm giác rất khó chịu. Nếu các nhóm này đi cùng nhau, họ chỉ luôn luôn nói tiếng Việt mà thôi. Họ nói chuyện lớn tiếng trên tàu điện, nơi mà tất cả mọi người đều phải nghe họ âm i. Và như vậy họ kích động người Đức, làm phiền người ta. Tôi nghĩ rằng mình nên thích ứng với nền văn hóa Đức. Khi nói chuyện trao đổi thì tốt nhất là tất cả mọi người được có cơ hội để có thể hiểu nhau.

eine Heimatsstadt sein oder ein Heima

s i m m e r s o f o r

Unterwegs trên đường đi

Thomas, Thaimasseur, 36 Jahre: Anknüpfungspunkte sind Feste. Feste bringen einen tendenziell näher, dass man Themen hat, wo die Kultur vorgestellt wird. **Annette, Ärztin, 32 Jahre:** Ich glaube durch Reisen können Kriege verhindert werden. Man muss es selbst erleben. Wie Menschen leben und man muss interessiert sein. Ich meine nicht nur Urlaub, sondern ein Stück eindringen in das Alltägliche des Lebens. In diesen kleinsten Dingen lernt man sich kennen. Als meine Eltern aus Amerika wieder kamen, waren sie wie verwandelt. Meine Mutter erzählte mit verwundert: Die Menschen machen ja ähnliche Dinge wie wir. Für mich ist wichtig, dass man etwas zusammen macht. Mit einer russischen Arbeitskollegin betreue ich Patienten, arbeite mit ihr, erlebe schöne, positive und negative Dinge, macht zusammen Fehler. Und da lernt man auch die andere Kultur kennen. Im Alltag, der für beide wichtig ist. Wenn man möglichst viele Menschen aus einer Region kennt und weiß, was da passiert, dann kann man die Handlungen der Menschen ganz anders einschätzen und sagt zum Beispiel nicht, dass alle Muslime Terroristen sind. Auf so eine Idee würde man nie kommen, wenn man schon ganz viele Muslime kennt, die überhaupt nichts damit zu tun haben.

Heike, Gymnasialdirektorin, 41 Jahre: Sich mit dem Thema Migration zu beschäftigen würde für mich bedeuten, dass ich mich zunächst erst mal ganz sensibel und differenziert mit den Menschen einer anderen Kultur auseinandersetze. Ich denke, das Wissen ist hier oft nicht da. Man glaubt zu wissen, indem man Glaubensrichtungen auf ihre Grundstruktur reduziert, aber die Feinheiten, die dahinter stehen, werden nicht genügend interpretiert. Ich denke auch, es müsste ein stärkeres Thema

Thomas chuyên gia điều trị xương khớp/ chuyên gia mát xoa thái, 36 tuổi: Điểm gặp gỡ nhau là những lễ hội. Lễ hội có xu hướng mang chúng ta xích gần lại với nhau hơn, qua sự tiếp thu những nét văn hóa được trình bày. **Annette, nữ bác sĩ 32 tuổi:** Tôi tin rằng khi chúng ta du lịch chúng ta có thể ngăn ngừa được chiến tranh. Chúng ta nên tụ họp các kinh nghiệm của riêng mình trong lúc minh trên đường ở xú lỵ. Chúng ta nên học hỏi cách sinh sống của người dân bản xứ. Chúng ta nên cởi mở. Không chỉ đi nghỉ mát mà phải học hỏi những chi tiết cuộc sống hàng ngày tại đó. Trong lúc ấy, chúng ta sẽ thực sự làm quen với văn hóa và con người. Khi cha mẹ tôi từ Mỹ trở về, họ đã được biến đổi nhiều. Mẹ tôi đã bất ngờ rằng người Mỹ thực sự cũng làm nhiều điều giống chúng ta. Đối với tôi điều quan trọng là chúng ta có thể chia sẻ với nhau nhiều điều. Với một đồng nghiệp người Nga, tôi chăm sóc bệnh nhân, làm việc với cô ấy, trải qua những điều tốt đẹp, những điều tích cực và tiêu cực, cùng nhau trải qua những sai lầm. Và như vậy tôi được học biết một nền văn hóa khác trong lúc cùng chia sẻ với cô bạn này cuộc sống hàng ngày quan trọng cho cả hai chúng tôi. Nếu chúng ta quen nhiều người ở các nơi khác nhau trên thế giới và do đó biết những gì đang xảy ra tại những nơi ấy thì chúng ta có thể đánh giá những hành động hoàn toàn khác, ví dụ khi chúng ta quen biết rất nhiều người Hồi giáo thì chúng ta sẽ không bao giờ có thể nói rằng tất cả những người Hồi giáo là những kẻ khủng bố. Ý tưởng như vậy sẽ không bao giờ có cơ hội được sinh ra trong tâm trí chúng ta. **Heike, nữ hiệu trưởng, 41 tuổi:** Để đối phó với vấn đề di cư

in sämtlichen Medien sein. Deutsche werden langsam wieder zu Auswandererfamilien, die sich versuchen in anderen Welten eine Position zu erarbeiten. Das müsste stärker präsent sein, dass eine Durchmischung stattfindet und dass man auch ganz schnell selbst betroffen sein könnte, nicht mehr hier arbeiten zu können oder zu dürfen und wo anders hingehen zu müssen, für die Arbeit oder weil man Freunde oder einen Partner kennen gelernt hat, der wo anders lebt. Stadt muss das Zusammenkommen von verschiedenen Kulturen leisten, weil viele Menschen auf relativ engem Raum zusammen können müssen und sich auch treffen. Man muss sich ja auch treffen. Ich nehme zunehmend wahr, wenn man in Kneipen unterwegs ist, dass locker in einer anderen Sprache gesprochen wird am Nachbartisch.

Katja, Mediendidaktin, 32 Jahre: Ich glaube Integration funktioniert am besten, wenn es persönliche Kontakte sind, ich glaube der Punkt, dass man mehr über eine andere Kultur erfährt, ist in einem persönlichen Zusammenhang.

Tobias, Bauingenieur, 33 Jahre: Je städtischer es ist, desto weniger gelten auch grundsätzlich erst einmal die Regeln konventioneller Art. Im städtischen Kontext hat man viele Regeln über Bord geworfen, insofern hat man auch weniger, an das sich jemand anpassen müsste. Man kann sich viel einfacher begegnen, weil es weniger Regeln überhaupt gibt. In der Kleinstadt gibt es viel mehr Regeln und auch mehr Regeln, gegen die jemand verstößen kann und die ihn anders machen. Je weniger Regeln es gibt, desto weniger anders ist der Andere. Dann gibt es nicht mehr die Mehrheitsgesellschaft, in dem Sinne, „so macht man das“.

Yvonne, Dozentin an der Universität, 33 Jahre:

Ich gehöre nicht zu den Menschen die dauernd mit Menschen aus anderen Ländern konfrontiert sind. Vielleicht mehr als meine Eltern, durch die Uni. Ich finde es auffällig, Studenten melden sich ja bei mir in den Seminaren an und dann sehe ich die Namen, und mir fällt auf, wie viele Namen haben, wo man ahnen könnte, da ist ein migrantischer Hintergrund. Das freut mich, denn die Uni ist ja schon ein Statusding. Und da werde ich ganz viel mit Erfahrungen aus anderen Ländern konfrontiert.

là phải dành thời gian và có nhạy cảm để cởi mở mình với người dân và nền văn hóa khác lạ. Tôi nghĩ rằng kiến thức này ở đây không thường xuyên. Người ta tưởng rằng người ta hiểu biết vì người ta hay bỏ qua những chi tiết đa dạng để tìm tới cách nhìn bao quát nhưng như vậy sự hiểu biết thực ra dừng lại ở một mức độ bề ngoài, kiến thức của họ không đầy đủ. Tôi cũng nghĩ rằng chủ đề di cư và nhập cư nên phải được quan tâm mạnh hơn trên tất cả các phương tiện truyền thông truyền hình. Có các gia đình Đức di cư đang cố gắng hòa nhập vào những nơi khác, tìm cho mình một vị trí trong những xã hội tại nước ngoài. Điều này nên được nhấn mạnh nhiều hơn hiện nay, đó là một sự „pha trộn“ xảy ra và người Đức cần nên biết rằng điều này cũng có thể nhanh chóng xảy tới với chính họ, khi họ không có thể làm việc ở đây hay phải đi nơi khác để tìm công việc, hoặc vì họ kết bạn hoặc kết hôn với một người sinh sống tại nước ngoài. Cuộc sống thành phố cần phải làm cho các nền văn hóa khác nhau có cơ hội gặp gỡ nhau, vì trong các thành phố rất nhiều người sinh sống và họ phải trao đổi với nhau. Gần đây tôi có nhận biết rằng, ở các quán ăn, quán nước dần dần các ngôn ngữ khác được nghe thấy, mọi người từ mọi xứ đã mang những ngôn ngữ của họ tới đây.

Katja, chuyên gia truyền thông, 32 tuổi: Tôi nghĩ rằng hoạt động hòa nhập văn hóa tốt nhất là khi chúng ta có liên lạc cá nhân, tôi nghĩ chúng ta luôn tìm hiểu thêm về nền văn hóa khác trong một bối cảnh thân thiện với người khác.

Tobias, kỹ sư xây dựng, 33 tuổi: Khi một thành phố càng lớn thì những giới hạn càng mất giá trị. Cuộc sống ở các thành phố lớn mang tới cho chúng ta nhiều tự do, con người không phải nhất quyết tuân theo nhiều quy tắc. Vì vậy người ta có thể dễ dàng gặp gỡ và trao đổi nhiều điều khác nhau và cùng nhau làm quen với những điều mới. Ở những thành phố nhỏ, cuộc sống bị hạn chế hơn nhiều vì tại đó mọi việc đều phải theo nhiều quy tắc hơn. Tại những nơi này tầm nhìn của chúng giống nhau hơn tại những

Das ist eine totale Chance. ■ Es ist nicht die Frage, nehme ich dich überhaupt war, sondern wie nehme ich dich wahr. Ich habe überlegt, ob so ein erster Schritt ist mit Leuten zu reden, aber die Gespräche wo du Leute fragst, wo kommen Sie den her usw. die sind nur in eine Richtung und das ist das Problem. Da kommt ja nicht die Frage zurück, wo kommst du eigentlich her. Das wäre eine Ebene, über die man sich verständigen könnte und wo dann ein Gespräch zustande kommt. **Andre, 41 Jahre, Kraftfahrer:** Wenn sich andere Kulturen nicht überlängern, habe ich kein Problem damit, wenn es aber so ist, dass man sich wie auf dem türkischen Basar fühlen würde, dann würde mich das schon stören in meiner Lebensweise. Ich könnte mir schon vorstellen, dass sich das verdichtet, dass man mehr kulturelle Einflüsse toleriert, akzeptiert, Umgang hat, das sollte aber so dezent sein, dass man nicht das Gefühl hat, man ist jetzt in dem entsprechenden Land. **Ingo, 40 Jahre, Reiseleiter in Indonesien:** Man schaut immer erst auf die Unterschiede, ob es das Land ist, die Stadt, die Familie oder die Freunde. Bewusstsein bedeutet aber für mich das Wissen, dass eh Leben immer eins ist. Die Menschen zeigen es nur anders. Wenn man z.B. in Indonesien heiratet, lächelt niemand und dann sind die Touristen immer geschockt, denken sofort an Zwangsheirat. Aber in Indonesien ist eine Heirat eine offizieller Akt. Menschen wollen oft nur die Unterschiede herausarbeiten, um gemeinsame Ebenen untereinander zu schaffen. Viele betrachten die vermeintlich Anderen wie Außerirdische, aber ich denken, in den Dingen, die uns als Menschen beschäftigen, da gibt es mehr Gemeinsamkeiten. **Mai, Schülerin, 18 Jahre:** Ich denke, was verändert werden sollte ist die Denkweise vieler Menschen. Wenn ich die Möglichkeit hätte in meiner Stadt etwas zu verändern, dann wären das die Einstellung der Menschen, dass sie toleranter gegenüber anderen Gruppen sein sollten und dass sie weltoffener werden sollten, ihren Horizont erweitern. Statt für ihr Leben neue kulturelle Bereiche zu betreten, schränken die sich in ihrer kleinen Welt ein, denken, ja, dass ist meine kleine Welt und ich bleibe hier für den Rest meines Lebens.

thành phố lớn. Nơi càng nhiều người sinh sống thì xã hội càng có nhiều nhận thức khác nhau, những ý kiến, những suy nghĩ khác nhau. Đồng thời khi xã hội đa dạng con người sẽ nhìn nhận rằng mọi người là thực ra không khác mình nhiều. **Yvonne, giảng viên lịch sử trường đại học, 33 tuổi:** Tôi không thuộc về những người luôn có trao đổi với những người ngoại quốc. Có lẽ so với cha mẹ tôi thì tôi có tiếp xúc nhiều hơn với họ, thông qua công việc tại trường đại học. Khi các sinh viên đăng ký vào lớp tôi, tôi đã nhìn thấy qua họ và tên của họ là chắc họ có ông cha ngoại quốc. Điều này làm tôi hài lòng vì dù sao thì trường đại học cũng là nơi xã hội coi trọng. Ở đó tôi có điều kiện học hỏi những cách sống, các suy nghĩ và những nền văn hóa khác, đây là một cơ hội lớn cho tôi. ■ Khi gặp mặt ai đó, điều quan trọng không phải là mình nhìn nhận người khác mà là mình nhìn nhận họ qua con mắt như thế nào. Tôi đã tự hỏi mình liệu đó có là một bước đầu tiên để bắt chuyện với mọi người khi tôi hỏi họ từ đâu tới, nhưng các cuộc đàm thoại như vậy thường chỉ theo một hướng và đó là vấn đề khó. Ít ai hỏi tôi lại là quê tôi nằm tại đâu. Đó sẽ có thể là một đề tài mà chúng ta có thể đối thoại được với nhau. **André, thợ lái xe, 41 tuổi:** Nếu các nền văn hóa khác nhau hòa nhập nhưng không làm mất những đặc trưng riêng thì tôi không lo. Nhưng khi kiểu cách sống ở đây thay đổi tôi mức mà tôi tưởng như mình sống tại một cái chợ Thổ Nhĩ Kỳ thì tôi sẽ cảm thấy khó chịu. Tôi cũng có thể tưởng tượng rằng càng ngày văn hóa càng thêm ảnh hưởng mới, một khi chấp nhận được điều này chúng ta sẽ sống hòa thuận với nhau hơn. Nhưng theo tôi, những ảnh hưởng mới không nên mạnh quá vì lúc đó chúng ta sẽ biến nước mình thành một nước ngoài. **Ingo, hướng dẫn viên du lịch, 40 tuổi:** Con người luôn luôn đầu tiên tìm kiếm sự khác biệt, cho dù đó là đất nước, thành phố, gia đình hoặc bạn bè của họ. Đối với tôi nhận thức có nghĩa là sự hiểu biết, biết rằng cuộc sống luôn luôn là một cầu thể mà mọi sự đều liên quan với

Anna, Studentin, 24 Jahre: Vorurteile können nur abgebaut werden, indem man sich kennen lernt und Kontakt hat miteinander. In der Erlebnispädagogik gibt es ein Konzept: es gibt immer eine Komfortzone, eine Stretchzone und eine Panikzone. Es kann Panik verursachen, wenn man keine Kontrolle mehr darüber hat, was einem ganz fremd ist. Aber dadurch, dass man schrittweise Sachen kennen lernt, sich Sachen vertraut macht und Unsicherheiten verliert, dadurch erweitert man seine Komfortzone und das finde ich ganz schön, dem Fremden entgegenzugehen, es kennen zu lernen und zu merken, es ist gar nicht so unsicher und so gefährlich, wie ich das gefühlt habe. **Constance, Studentin, 29 Jahre:** Ich finde es ganz wichtig, dass Kinder aus verschiedenen Kulturkreisen schon miteinander aufwachsen, dass die Kinder gar nicht erst in die Verlegenheit kommen zu kategorisieren, weil alle Kinder sind eben in einer Gruppe, eins hat schwarze Haare und ... Und dann muss es eben ein Interesse geben. Es darf nicht die Meinung vorherrschen, wir sind christlich geprägt und das ist auf jedem Fall besser als jemand mit muslimischen Hintergrund. Wenn das so ist, dann ist die Fremdheit nicht zu überbrücken. Vielleicht muss es eine Plattform geben, wo man z.B. als Deutscher ansprechen kann: ich habe Angst vor meinem türkischen Nachbarn. Damit Kommunikation möglich wird. Alle Vorurteile müssen raus, müssen kommuniziert werden, sonst verschließen sich Menschen, ziehen sich zurück ins Private oder schließen sich irgendwelchen Gruppen an.

nhanh. Mỗi người chỉ nhận thấy và thở lộ nó khác nhau. Ví dụ tại Indonesia, người ta không vui cười trong lễ hôn vi họ coi rằng đây là một lễ chính thức và rất quan trọng. Lúc đó là nhiều khách du lịch bị sốc ngay lập tức vì họ nghĩ rằng đây là một hôn nhân cưỡng bức. Con người thường muốn tìm kiếm sự khác biệt với các nhóm người khác chỉ để tìm ra điểm chung với nhóm người của mình. Nhiều người hay cho là những nhóm người khác giống như người ngoài trái đất, nhưng tôi nghĩ rằng những lo lắng, những buồn vui của chúng ta thực ra không khác nhau. **Mai, học sinh tốt nghiệp trung học, 18 tuổi:** Tôi nghĩ rằng những gì nên được thay đổi là những suy nghĩ của nhiều người. Nếu tôi có cơ hội để cải thiện thành phố của tôi thì tôi muốn những người dân tại đây thay đổi tư tưởng eo hẹp với những gì họ chưa quen, với những người lạ, với những điều mới, để mở rộng chân trời trong suy nghĩ, để cởi mở cho thế giới xung quanh họ. Nhiều người không thích học hỏi, không thích khám phá những điều mới, họ tự hạn chế mình và chỉ biết sống loanh quanh trong một thế giới nhỏ bé, họ nghĩ như vậy họ có thể giới nhỏ bé của riêng họ và họ mắc két lại đó suốt cuộc đời. **Anna, sinh viên sư phạm Đức Văn, 24 tuổi:** Thành kiến chỉ có thể được giảm bớt, bằng cách học hỏi để hiểu nhau và có liên hệ với nhau. Lý thuyết sư phạm có một khái niệm như sau: luôn luôn con người ta có một „khoảng cách thoải mái“, một „khoảng cách thích ứng“ và một „khoảng cách hoảng loạn“. Những tình huống gây chúng ta hoảng sợ là khi chúng ta không còn kiểm soát được những gì mà chúng ta cho là quá khác lạ. Nhưng thực tế là khi chúng ta từ từ bước chân và làm quen với những gì chúng ta chưa biết tới, chúng ta sẽ dần dần tự tin hơn, cảm giác chắc chắn hơn. Do đó mà tôi luôn cho rằng đó là cơ hội lớn khi chúng ta vượt qua ngẹn ngùng và sợ hãi để mở rộng mình cho những điều mới lạ. Như vậy chúng ta sẽ nhanh nhận thấy người lạ kia không nguy hiểm như chúng ta đã nghĩ. **Constance, sinh viên sư phạm Đức Văn, 29 tuổi:** Tôi nghĩ rằng điều

Ich denke, dass das Unwissen oder auch dieses falsche Denken über die Fremde, über fremde Menschen, tiefer verankert ist in den Köpfen der breiten Masse, als wir uns das überhaupt vorstellen können... Was mich in diesem Zusammenhang ein bisschen freut, ist, dass die Deutschen im zunehmenden Maße zu Gastarbeitern werden und wo anders hingehen müssen. Ich merke das bei meinem Bruder, einem Handwerker. Inzwischen arbeitet er in Rumänien.

Tôi nghĩ rằng sự thiếu hiểu biết hoặc thậm chí là suy nghĩ sai về những nước khác, những người nước ngoài, những cách sống lạ hoặc những điều lạ bị bắt rẽ sâu trong tâm trí của quần chúng hơn chúng ta có thể tưởng tượng được... Điều làm cho tôi hài lòng một chút là người Đức đang ngày càng phải đi làm việc ở những nơi khác, các nước khác. Vậy nên họ cũng biến mình thành những "công nhân xuất khẩu lao động". Ví dụ như anh trai tôi hiện nay đang làm việc tại Romania.

Er geht schon mit der Arbeitseinstellung heran, wir Deutschen sind exakt und pünktlich und das können die nicht, aber bei ihm bewegt sich etwas. Und das ist so ein Hoffnungsschimmer.

Điều này tạo ra những suy nghĩ mới và vận động đầu óc anh ấy. Anh cởi mở với những người bản địa, với nền văn hóa của họ, anh nhận biết và học hỏi những điều khác biệt. Anh tôi vẫn còn một vài thành kiến như người Đức biết làm việc chính xác và luôn đúng giờ, còn những người khác không có cách làm việc tốt bằng người Đức, nhưng dù sao nhiều quan điểm cũ của anh ấy đang thay đổi, đang phát triển. Và đó là một tia nắng hy vọng.

rất quan trọng là trẻ em thuộc nguồn gốc văn hóa khác nhau được cùng nhau lớn lên để chúng không phải học cách phân loại mình và người, bởi vì tất cả các trẻ em học tập trong một nhóm, một đứa có mái tóc đen và ... Và tất nhiên phải có sự quan tâm tới lẫn nhau. Không nên có tư tưởng thống trị xem văn hóa chúng ta là theo đạo thiên chúa và điều này làm cho chúng ta hơn những người theo đạo Hồi. Nếu suy nghĩ như vậy thì chúng ta sẽ không thoát ra khỏi những ý tưởng nhỏ nhen, chúng ta sẽ không bắc được cầu với nhau. Có lẽ chúng ta phải có những nơi mà mọi người có điều kiện phát biểu những lo sợ, những thành kiến của mình. Ví dụ khi một người Đức sợ người láng giềng Thổ Nhĩ Kỳ. Khi con người ta không phải hạn chế mình, thậm chí khi tất cả các thành kiến được phô bày ra ngoài, thì lúc ấy không ai phải đóng cửa và rút lui vào sự riêng tư, hoặc phải tham gia bất kỳ những băng đảng nào hoặc phải lén lút tập tụ với những nhóm nọ nhóm kia.

Wenn ich die Möglichkeit hätte in meiner Stadt etwas zu verändern, dann wären das die Einstellung der Menschen, dass sie toleranter gegenüber anderen Gruppen sein sollten und dass sie weltoffener werden sollten, ihren Horizont erweitern.

Statt für ihr Leben neue kulturelle Bereiche zu betreten, schränken die sich in ihrer kleinen Welt ein, denken ja, dass ist meine kleine Welt und ich bleib hier für den Rest meines Lebens.

Sie sind einfach nicht offen genug.

Das verstört mich an manchen Leuten und da habe ich keine Lust, mit solchen Leuten zu reden.

Ich hab dann angefangen, das einfach runterschlucken, wenn ich solche Leute sehe. Aber wenn die kamen, dann haben die irgend etwas hinterlassen bei mir. Und immer, wenn ich die sehe, ... das ist total schlimm.

Ich fänd das so schön, wenn wir in der Lage wären, aus voller Seele zu singen, ein paar Lieder. Ich mag ja Deutsche Volkslieder total, die singe ich den Kindern sehr sehr gern vor ...

Berlin 2010

(nach einem Foto der Fanmeile zum Fußball-WM-Halbfinale)

... aber das können wir nicht.

Berlin 1938

Ich weiß nicht, ob das schon immer so gewesen ist, ob das unsere Mentalität ist oder ob das mit dem Krieg ...

Ich weiß gar nicht, was das ist Nationalstolz. Dieses Wort hat zwei Bedeutungen für mich, einmal bei Ausländern, wenn die nationalstolz sind, oder einfach ein Nationalempfinden haben...

Berlin 2010 (nach einem Foto der Fanmeile zum Fußball-WM-Halbfinale)

... die dürfen das und wir nicht.

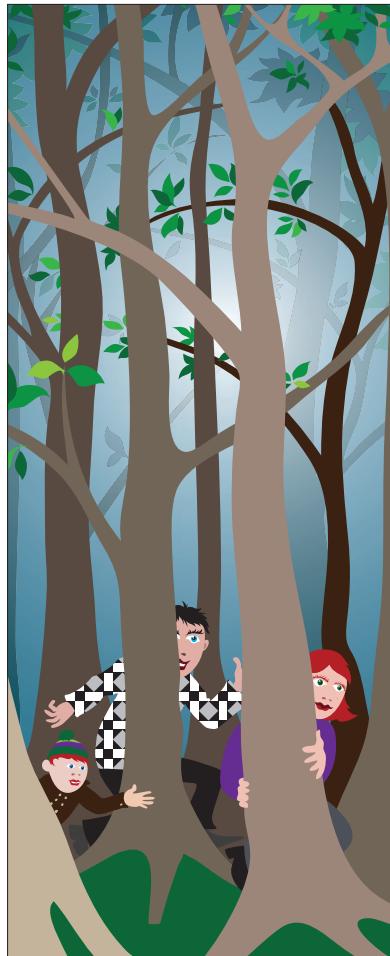
Ich würde mir wünschen, in so etwas eingebettet zu sein ...

... aber nicht gerade in Deutschland.

Quê hương cũng có thể tại một nơi hoàn toàn khác.

Heimat kann sich auch woanders einstellen.

Deutschland Shop **Cửa hàng nước Đức** Filiale Vietnam trụ sở Việt Nam
wurde initiiert von / là một triển lãm của nhóm nghệ sĩ: #docato# art intermedia transculture

Besonderen Dank an alle Interviewpartner und -partnerinnen!

Đặc biệt cảm ơn tất cả những quý vị được phỏng vấn!

Herzlichen Dank an/ Trân trọng cảm ơn:

Auswärtiges Amt

Franziska Frenzel, geboren 1973 in Dresden, studierte Fotografie in Leipzig. Lebt und arbeitet in Leipzig. Franziska Frenzel, sinh năm 1973 tại Dresden, học nhiếp ảnh Leipzig. Nữ nghệ sĩ sống và làm việc tại Leipzig.

Maria Müller, geb. 1984 in Dresden, studierte Kunst und Pädagogik in Leipzig. Seit einigen Jahren beschäftigt sie sich neben der Malerei auch mit Holzdesign. Sie erhielt 2007 für eine malerische Reihe den Geschwister-Scholl-Ehrenpreis in Leipzig und 2010 den Gestaltungspreis "Gute Form". Maria Müller, sinh năm 1984, học nghệ thuật và sự phạm tại Leipzig. Họa và thiết kế đồ gỗ là hai lĩnh vực chính của nữ nghệ sĩ. Maria Müller được trao giải hội họa „Geschwister-Scholl Leipzig năm 2007“ và giải thưởng thiết kế „Hình thức đẹp năm 2010“.

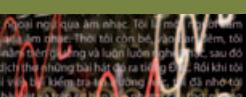
Iris Kerlen, studierte Textildesign in Halle (Saale), lebt heute als freiberufliche Künstlerin in Mecklenburg. Iris Kerlen học nghệ thuật thiết kế dệt tại Halle (Saale). Nữ nghệ sĩ hiện đang sống và làm việc tại vùng Mecklenburg.

Bettina Wittig, geb. 1982 in München, studierte außerschulische Kunstpädagogik (B.A.) in Leipzig und arbeitete viele Jahre im Alten- und Pflegeheim. Sie lebt und studiert Kunsttherapie in Dresden. Bettina Wittig, sinh năm 1982 tại Munich, học nghệ thuật và sự phạm tại Leipzig và làm việc nhiều năm trong các viện dưỡng lão. Nữ nghệ sĩ sống và học cao học nghệ thuật tại Dresden.

Andreas Krannich, geb. 1971, lernte Malerei an der Staatlichen Porzellanmanufaktur in Meißen und studierte Kommunikationsdesign in Halle, wo er noch heute als Buchgestalter und Illustrator lebt. Begegnungen mit „ganz normalen Deutschen“ brachten ihn zur Überzeugung, dass es auch nicht verkehrt sei, KungFu zu erlernen. Andreas Krannich học hội họa tại xưởng sản xuất gốm sứ truyền thống nhà nước tại Meißen và thiết kế mỹ thuật tại Halle. Nhà thiết kế sách và minh họa sống và làm việc tại Halle. Những cuộc gặp gỡ với „những người Đức bình thường“ (với tư tưởng dân tộc) đã đưa Andreas Krannich đến kết luận rằng anh nên phải học Kung Fu.

Tilo Walther, geb. 1973 in Dresden, studierte Ethnologie, Kunst, Germanistik und Pädagogik an der Universität Leipzig. Er lebt und arbeitet in Leipzig. Tilo Walther, sinh năm 1973 tại Dresden, học nghiên cứu nhân chủng học, nghệ thuật, văn học Đức và sự phạm tại Leipzig. Nam nghệ sĩ sống và làm việc tại Leipzig.

Kim Anh Võ, geb. 1980 in Hanoi, 1990 Umzug nach Deutschland, aufgewachsen in Stuttgart und Dresden, studierte Architektur, Kunst, Pädagogik und Romanistik in Berlin, Halle und Leipzig. Lebt und arbeitet in Berlin und Leipzig. Võ Kim Anh, sinh năm 1980 tại Hà Nội, năm 1990 sang CHLB Đức, lớn lên tại Stuttgart và Dresden, học kiến trúc, nghệ thuật, sự phạm và văn học Pháp tại Berlin, Halle và Leipzig. Nữ nghệ sĩ sống và làm việc tại Berlin và Leipzig.